

**SVI
MRTVI
ISTE SU
BOJE**

BORIS VIAN

Boris Vian
SVI MRTVI ISTE SU BOJE

kravinoff

Meandar
Meandarmedia
2009.

Predgovor

Raznolike reakcije što ih je izazvalo prvo djelo Vernona Sullivana potaknule su me da za drugu knjigu toga mladog autora napišem i drugi predgovor. Ima u tome nekih prednosti: knjiga će imati četiri-pet stranica više, a ujedno će djelovati, kako se to u struci kaže, zaokruženo. Uostalom, nije zgorega s vremena na vrijeme porazgovarati s čitateljem o svemu i svačemu, dajući mu do znanja da nije zaboravljen.

Reakcije su, dakle, bile raznolike, ali sve su dovele do jasnog, čvrstog, nepobitnog zaključka: uz iznimku šačice dobronamjernika, kritičari su se ponijeli kao budale najgore vrste.

Ponajprije, referirajući se na odlomak iz prvoga predgovora koji govori o prodavanju magle, a koji su nakladnici itekako dobro razumjeli (da se samo njih pitalo), spomenuti su kritičari mirne duše autorstvo knjige pripisali meni. No takvo što uistinu je podlo i neotesano: ja sam odveć nevin i naivan da bih napisao takve stvari. Nisam se pobunio, jer radilo se o dobroj reklami, ali to nije točno, to gotovo da nije točno. Bilo je tu i mnogo drugih gluposti: jedni su se iščuđavali nad brojem i brojnošću američkih automobila; ti sigurno nisu čitali Raymonda Chandlera. Drugi su svima živima dosađivali kojekakvim glupostima kojima se neću ni zamarati, jer pristojnu čovjeku to ne dolikuje. K tome, neki tip koji tvrdi da je crnac s Martinika, a samo mu je ime svojevrstan poluarapski poluarhaizirajući napad na ćudoređe, izjavio je da dobro poznaje crnačke običaje i da crnac nikada ne bi napisao takvu knjigu. Odgovorio bih ipak tomu crncu da je kvalificiran govoriti o američkoj braći koliko i Kinez iz San Francisca o problemima u Šangaju.

Osim toga, ako on nema želju osvetiti svoga mlađeg brata spavajući s bjelkinjama da bi ih poslije pretvorio u kašu, to ne znači da je nemaju ni drugi. No ima nešto još gore.

Svi su ti kritičari, koliko oni koji su na njegovo živo djelo sasuli tonu ljepijive zelenkaste žuči toliko i oni koji su ga kovali u nebesa, Vernonu Sullivanu posvećivali veliku pozornost. Time su njegovoj knjizi pridali važnost koju možda i zaslužuje, ali ne na taj način. Jer u literarnom je smislu ta knjiga ipak ne zaslužuje.

Da se razumijemo. Pružio sam prijevod na kakvom-takvom francuskom (neakadenskom, dakako, ali korektnom). Međutim, u prvom sam se predgovoru, prožetom najogavnijim trgovačkim duhom, potrudio upozoriti sve zainteresirane i reći im da je nakladnik trgovac knjigama (za što oni i dalje ne lete ni čuti).

I eto ih gdje se obrušavaju na knjigu drvijem i kamenjem: vulgarna je, prostačka, razvratna i sve u tom stilu! A to nije do Sullivana, jer ju je preveo Vian! I ne pripada općoj struji! A ni posebnoj! Osim toga ondje muškarci spavaju sa ženama i uživaju u tome, a pritom nema ni pedera ni lezbijki! To je odvratno! Kakav povratak barbarstvu, katastrofa bez premca, petparačka podvala mistifikatorskog očajnika, und so weiter! I nastavljaju oni tako, govore o svemu i svačemu, osim, dakako, o knjizi. Te Vian plagijator, te Vian ubojica, pornograf, bijedni nesposobnjaković, impotentni nesretnik, a istodobno i razvratni Prijap, Jean Legrand u malom, izrod najgore vrste, i zato nestani bestraga, svinjo debela, raskrinkali smo te.

O samoj priči, o onih dvjesto otisnutih stranica, ni riječi. I nije to karakteristično samo za ovu knjigu. Opća je to pojava, koja se danas naziva književnom kritikom. Prilično zbunjujuće.

Kamo sreće da mogu govoriti o drugim stvarima, no tu je taj gnojni čir koji se mora pritisnuti s rubova, a sve u nadi da će se naći kakav kirurg koji će, ako ikako može, iščupati višeglavu gnojnu nakupinu što buja u sredini.

O, jadne spodobе, vi kritičari iz druge ruke, mahom blesavi koliko i Claude Morgan (a to doista nije malo), kad ćete se konačno početi baviti kritikom? Kad ćete u knjigama koje čitate prestati tražiti sebe, dok sam čitatelj traži knjigu? Kad ćete se prestati ponajprije pitati je li autor Peruanac, šizmatik, član Komunističke partije ili rođak Andrea Malrauxa? Kad ćete se usuditi progovoriti o nekoj knjizi ne oboružavajući se svim mogućim referencijama o autoru? Bojite se da ćete izvaliti kakvu glupost? Ali uza sve mjere opreza izvaljujete i mnogo gore! Kad ćete priznati da se u časopisu *Les Temps modernes* može pisati čak i ako niste egzistencijalist, da se mistifikacija može voljeti čak i ako joj se ne pritječe bez prestanka? Kad ćete priznati slobodu?

Ali ne, to je riječ koju ste izbrisali iz svojega rječnika, bolje reći vokabulara, s obzirom na njegovu skučenost.

Zašto govorite o piscima? Ta vi i ne znate što je to. No čak i kad se ništa ne zna, zahvaljujući mašti ponešto se ipak može dokučiti. Ali vi je nemate. Pa onda igrate nepošteno. Govorite samo o onome što razumijete. Kao kada govorite o djelu *Pljuvat ću po vašim grobovima*. E pa, o njemu je trebalo reći samo jednu stvar, a ona na početku spomenuta šačica kritičara koja je o njemu govorila pošteno, pošteno je i priznala o čemu je zapravo riječ: o dobroj temi koja je, da je valjano obrađena, mogla prerasti u dobar roman koji bi se, kao i svaki dobar roman, prodavao osrednje (krivnjom kritičar - i nakladnik). No ta se tema zbog komercijalnog pristupa svela na popularni roman, čitak i prodavan. U svakom slučaju, mnogo čedniji od Biblije. Preveo sam ga, kao što sam već rekao, dovoljno prikriveno da ne ugrozim prodaju dovoljno otvoreno da me kritičari shvate (nadao sam se), iz veoma jednostavnog razloga: biftek vrijedi koliko i nugat, a nugat je jako skup.

Rezultat: kritičari su toj knjizi priskrbili književni uspjeh (bez obzira na to govori li se o njoj dobro ili loše; kad svi o njoj govore, ona postaje književni uspijeh). Dogle dobre knjige i dalje čekaju kritiku. Naposljetku, bando kritičarska, ne zaslužuju li knjige koje ne razumijete barem kakav spomen? To bi čitatelju bila najbolja referencija. A vi ne samo da se nad njima iščuđavate, vi ih i gušite. Zapravo, čak se i ne iščuđavate: one vas u biti ne zanimaju, živite u posve različitim svjetovima. Mogao bih navesti dvadeset primjera.

Kritičari, pravi ste telci! Ako već želite govoriti o sebi, javno se ispovjedite i priključite Vojsci spasa. Ali prestanite daviti ljude svojim transcendentnim idejama i nastojte biti korisni. Malo objektivne kritike, molit ću lijepo. Bilo bi vrijeme. Prijeti vam opasnost.

Boris VIAN

Te večeri nije bilo mnogo gostiju i orkestar je svirao mlitavo, kao i uvijek kad je lokal pust. Meni je bilo svejedno. Što ih je manje, to bolje. Kad svake večeri moraš više ili manje pristojno izbaciti pet-šest tipova, dugoročno to postane zamorno. Isprva sam u tome uživao.

Uživao sam: s guštom bih te svinje raspalio po gubici. No već se pet godina bavim tim sportom i dosadilo mi je. Pet godina, a nisu ni posumnjali. Nisu posumnjali da im svake večeri njušku razvaljuje polutan, obojeni. Da, isprva me je to uzbuđivalo. A žene, te bačve pune viskija... Ubacivao sam ih u njihov auto zajedno s prnjama i utrobom natopljenom alkoholom. Iz večeri u večer, iz tjedna u tjedan. Pet godina.

Nick me je za taj posao dobro plaćao. Bio sam kršan momak i znao sam ih se otarasiti bez mnogo priče i buke. Pošteno bih zaradio svojih sto dolara tjedno. Svi su mirno sjedili. Dvoje u kutu bilo je glasno. Ništa posebno. Ni oni gore nisu se komešali. Jim je drijemao za šankom.

Gore, kod Nicka, igralo se. Kockalo, dakako. Bilo je tu i cura za one kojima se ushtjelo. I pilo se, ali na kat se nije mogao popeti baš svatko. Ono dvoje u kutu, mršavko i umorna plavuša, ustalo je i zaplesalo. Sve dok ih je samo dvoje, nema opasnosti. U najgorem slučaju sudarit će se s kakvim stolom i zaplivati, pa ću ih ljubazno vratiti na njihova mjesta.

Protegnuo sam se. Jim je disao sve dublje, ali trojici svirača to nije smetalo. Mehanički sam rukom zagladio rever svojega smokinga. Više mi nije bio gušt razbijati im njuške, u tome je stvar. Navikao sam se. Bio sam bijelac.

Pri toj sam se pomisli trgnuo.

- Daj mi jedan, Jime.

- Viski? - promumljao je Jim prekidajući san.

- Viski. Ne previše.

Bio sam bijelac. Oženio sam se bjelkinjom. Imao sina bijelca. Ali otac moje majke radio je kao doker u Saint Louisu. Kao najcrnji zamislivi doker. Cijeli sam život mrzio bijelce. Skrivao sam se, bježao od njih. Nalikovao sam im, ali u to sam ih se vrijeme još bojao. Sada

više ne znam što sam tada osjećao, jer više ne promatram svijet očima crnca. Evoluirao sam postupno i nesvjesno, pa sam se te večeri zatekao preobražen, izmijenjen, asimiliran.

- Da se barem svi pokupe... - rekao sam Jimu.

Govorio sam iz čiste potrebe da nešto činim. Da čujem vlastiti glas.

- Da bar - odvratio je Jim umorno.

Pogledao je na sat.

- Još je rano.

- Nema veze - rekao sam. - Možemo jednom i ranije zatvoriti. Je li na katu još krcato?

- Nemam pojma - odgovorio je Jim. - Penju se onuda, ali i s druge strane.

Muškarac i žena, koji su i dalje plesali, zapeli su za neki naslonjač i tresnuli uz buku i lom. Žena je sjela i primila se za nos. Bila je raščupana i posve otupjela. Tip je ostao na mjestu i blesavo se cerekao.

- Izbaci ih - rekao je Jim. - Skini nam ih s vrata. Van s njima.

- Oh! - promrmljao sam. - Šteta što nisu posljednji...

Približio sam im se i pomogao ženi da ustane. Tipa sam primio ispod pazuha i uspravio. Nije bio težak. Još jedan prvak sobnoga bejzbola.

- Hvala, srce - kazao mi je.

Žena je stala plakati.

- Nemoj ga zvati srce - zakmečala je. - Ja sam ti srce.

- Pa da, srce - promumljao je muškarac.

- Ne biste li radije pošli kući? - predložio sam im.

- Ne - rekao je muškarac. - Bih.

- Odvest ću vas do auta - ponudio sam se. - Koje je boje?

- Pa... Ondje je... - odgovorio je tip mašući rukom neodređeno po zraku.

- Odlično - ja ću na to. - Naći ćemo ga. Dođite, jaganjci moji.

Žena mi se objesila za nadlakticu.

- Snažni ste, vidim - primijetila je.

- Ja sam jači od njega... - pobunio se muškarac.

Prije negoli sam uspio predvidjeti što će učiniti, snažno me je udario u trbuh. Ta je budala bila sama kost i koža, ali svejedno sam ostao bez daha.

- Hajde, idemo - rekao sam.

Uhvatio sam ih oboje pod ruku, malo jače stišćući tipa. Poplavio je.

- Dođite - nastavio sam. - Sad ćete lijepo poći kući.

- Ne želim lijepo ići kući - usprotivio se muškarac.

Stisnuo sam ga malo jače. Pokušavao se osloboditi, ali bez uspjeha.

- Hajde, hajde - ponavljao sam. - Znaite, jednomu sam gospodinu tako već slomio ruku.

Odvukao sam ih do vrata, koja sam otvorio nogom.

- Koji je vaš auto? - upitao sam.

- Onaj treći - odgovorila je žena. - Ondje je...

Pokazala je jedan od poredanih automobila s istom preciznošću kao i njezin muž. Nasumce sam prebrojio aute i ubacio ih u treći po redu.

- Tko vozi? - upitao sam.

- Ona - odgovorio je muškarac.

Pogodio sam. Zatvorio sam vrata za njima.

- Laku noć - rekao sam. - Lijepo sanjajte.

- Doviđenja - odvratio je muškarac odmahnuvši rukom.

Vratio sam se u bar. Stanje nepromijenjeno. Dva su gosta ustala i otišla. Zijevnuo sam. Jim također.

- Kakav posao! - primijetio je.

- Nadam se da će Nick sići... - ja ću na to.

Nickov silazak značio je da zatvaramo.

- I ja se nadam... - nadovezao se Jim.

Govorio sam kao on. Bio sam kao on. Dokaz je tomu da me nije ni gledao dok mi je nešto govorio. Zatim sam začuo zvonce ispod šanka. Dvaput. Gore su me trebali.

- Hajde - kazao je Jim. - Sve ih izbaci.

Odmaknuo sam zavjesu od velura koja je zaklanjala stube i popeo se psujući. Dovraga, hoće li me ovi kurvini sinovi pustiti da u miru odem kući? Moja je žena sigurno već spavala... Krevet je bio topao i mekan.

II

Stube od betona i čelika muklo su odzvanjale pod mojim koracima. Penjao sam se gipko. Imao sam mišiće i pol i nisam propuštao priliku da ih upregnem. To sam im dugovao. Na vrhu stuba nalazila se još jedna zavjesa od velura. Nick je volio velur. Velur i debele žene. I lovu...

Prostorija na prvome katu imala je nizak strop, a zidovi su bili obloženi tamnocrvenom dekoracijom. Dvadesetak tipova igralo je onu "kako izgubiti kintu samo za lijepe Nickove oči". Nick je uza zidove uredio separee sa stolom i četiri stolca, gdje su iznervirane igrače smirivale žene koje su stalno visjele u lokalu. Ne znam je li Nick davao postotak njima ili one njemu, ali posla im nikada nije nedostajalo i s njim su uvijek lako postizale dogovor.

Kao nekim slučajem, opet su me gnjavili zbog tih famoznih separea. Kad sam ušao u prostoriju, petorica su se naginjala preko pregrade i buljila u jedan od njih. Nick me je uočio i dao znak da ih izvučem iz te nijeme kontemplacije. Dvije su ih djevojke pokušavale odvući za rukav, ali bez uspjeha. Stvar je pošla ukrivo čim sam položio ruku na rame prvoga u nizu. Maxine, oniža, ali dobro građena plavuša, posred face primila je udarac što ga je tip, bez ikakve sumnje, namijenio meni. Nisam mogao suspregnuti smijeh vidjevši izraz njezina lica. Tip nije bio u stanju snažno udariti, ali ona ga je upravo u tom času zgađeno napuštala, pa ju je taj njegov čin razbjesnio.

- Svinjo jedna!

Glas joj je bio hrapav kao leđa raže. Nije se na tome zadržala, nego mu je odvalila nekoliko šamarčina, koje svakog frajera - pa bio on i pijan - pošteno zabole. Još sam stajao iza njega. Zgrabio sam mu ruku upravo u trenutku kad se spremao da joj vrati milo za drago i zavrnuo je onako kako samo ja to znam. Krasan je to zahvat, ali bilo mi je posve jasno da mu nije lako.

Dotle sam pasao oči. Ono dvoje iz separea nije se štedjelo. Cura je zadigla haljinu do sisa i odmah se vidjelo da joj je otac sigurno pjegav Irac lijepih modrih očiju. Tip je ležao preko nje i slinio joj po trbuhu. Zacijelo je bio dobar gost, s obzirom na to da situacija u

separeu nikoga nije zabrinjavala. Doslovce su plivali u viskiju, a on je bio decentniji od cure samo zato što je bio gore.

Tipa kojega sam i dalje držao zavitlao sam na zid. Ostao je prilijepljen za njega. Imao sam dojam da ga ruka malo boli. U svakom slučaju, mrdao je drugom, ali ta nije bila dovoljno jaka da ga zadrži. Preostala četvorica nisu, čini se, ništa primijetila, pa je Nick dao znak Maxine da začepi. Znao je on kako s njima.

- Biste li, molim vas, pošli kući?

Sasuo sam to u lice prvomu od preostale četvorice. Nije se ni pomaknuo. Okrenuo sam glavu i vidio Nickov pogled. Sve u redu. Mogao sam nastaviti.

- Sva četvorica tutanj!

Istodobno sam zgrabio dvojicu, po jednoga svakom rukom, i odveo ih do stuba. Nick se pobrinuo da se i spuste. Zna on s palicom. No čak i kad si polumrtav, stubama se možeš sigurno spustiti. Mislim da noge tad refleksno rade, ili se možda čovjek navikne primati udarce u glavu.

Predao sam Nicku preostalu dvojicu. Za stolovima su i dalje igrali kao da se ništa ne događa. Kad sam se bacio na posao, Nickova se klijentela pokazala dobro odgojenom. Veoma diskretnom. Ono dvoje u separeu baš je moralo od sebe praviti budale u krupnome planu.

Dobro. Došao je red na njih.

Ušao sam u separe i opkoračio ih. Muškarac gotovo da se nije micao. Zgrabio sam ga, posjeo ga na stolac i počeo mu zakopčavati jaknu. Morao sam. Isto sam htio učiniti i s curom, ali nije bilo lako. Čim je osjetila moje ruke na sebi, počela se izvijati kao crv i plesti oko mojih nogu, vukući me k sebi. Bila je komad i pol. lako je kod Nicka nismo viđali često, dolazila je redovito. Nisam joj znao ime.

- Hajde, hajde - rekao sam joj. - Budi dobra, malecka...

- Oh! Jaja...

Smijala se neodređeno, čvrsto se priljubivši uz mene i miješajući kao za kajganu. Nije bilo lako odoljeti jer je prizor stvarno bio prva liga, ali ipak sam joj uspio spustiti haljinu na bedra.

- Dođi, ljepotice, idemo na spavanac.

- Da, idemo. Vodi me k meni.

- Gospodin će te odvesti kući.

- Neću njega... On više nije ni za što. Pijan je k'o letva...

Uspravio sam je i posjeo na stolac pokraj tipa. A on, čisti zombi. Mortus.

Vratio se Nick.

- Ona četvorica su vani - rekao je. – Izbaci i ovo dvoje.
- Cura je još i dobro... Ali gospodin se baš i ne drži na nogama.
- Vodi ih - opet će Nick.

Jednom sam rukom primio tipa ispod pazuha, a cura mi se objesila za drugo rame. Opipavala mi je bicepse.

- Auto mu je odmah tu vani. Dođi, pokazat ću ti ga.
- Idi ti prva - rekao sam joj.

Nositi ih oboje nije bio mačji kašalj. Na svu sreću, ona je još kako-tako mogla hodati. Spustio sam se stubama i ušao u hodnik iza šanka. I tuda se moglo izaći.

- Onda, gdje je auto?

Neko ga je vrijeme tražila.

- Ondje je. Onaj plavi.

Ovaj put nije moglo biti greške. No svjež zrak nimalo nije godio mojemu gostu. Cura je otvorila prednja vrata.

- Tu ga strpaj.

Gurnuo sam ga kako sam najbolje znao i umio, a on se izvalio preko oba sjedala.

- Ovaj te neće moći odvesti kući.

Objesila mi se o rame, privijajući se još više uza me.

- Što ću ja onda?
- Probudit će se.

Bio sam optimističan.

- Ostani sa mnom, strah me je. Zašto me ti ne odvezeš kući?
- A kako?
- Pa, njegovim autom.

Bilo mi je svega dosta. Htio sam leći. Htio sam k svojoj ženi. Kakav posao!...

Ona se trljala o mene kao uspaljena kuja.

- Nemoj! - rekao sam joj.
- Dođi.

Ušla je u auto ne ispuštajući moju ruku. Vonjala je na viski i parfem, ali gotovo da sam je počeo željeti. Svakako sam je počeo željeti kad sam vidio kako se izvalila na sjedalu i jednom kretnjom strgnula

prednji dio haljine. Nisu joj trebali podstavljeni grudnjaci, a ni oni sa žicom.

- Ostani tu - rekao sam. - Otići ćemo na neko mirnije mjesto.
- Dođi... Odmah. Ne mogu više čekati.
- Pričekaj pet minuta.

Njezin jedva čujan smijeh toliko me je uzbuđivao da su mi ruke drhtale dok sam otvarao prednja vrata... Dao sam gas i krenuo prema Central Parku. To je ipak bilo najjednostavnije. Izašavši iz auta, nismo ni zatvorili vrata za sobom. Uzeo sam je na tlu, u prvoj sjeni na koju smo naišli. Nije baš bilo toplo, ali toliko smo se stisnuli jedno uz drugo da sam vidio kako joj se koža isparava na svježem zraku. Kroz tkaninu jakne zarivala mi je nokte u leđa. Ničim se nije štitila. To mi se sviđalo.

III

To je bilo sve za tu večer. Vratio sam se k Nicku autom onoga tipa. On je još spavao, a ni cura nije bila u boljem stanju. Ja sam zaudarao na viski i žensku. Ostavio sam ih u autu i popeo se da umirim savjest. Sve je bilo mirno. Ponovo sam sišao. Više nije bilo nikoga. Moći ćemo na počinak.

Jim je zijevarao i navlačio jaknu.

- Još jedna bezvezna večer... - primijetio sam.

- Ništa posebno - složio se Jim.

- Ništa - ponovio sam.

Ništa. Ništa, osim što se danas navršava pet godina. Već me pet godina nisu proključivali. Pet im godina rasturam njuške, ševim ženske. Nagonski sam udario šakom o zid. No udario sam presnažno, pa sam gundajući pretresao ruku. Oni su zapravo nasamarili mene. Bio sam bjelji od njih jer sam se sad veselio činjenici da sam bijel. Pa što, uostalom? Nije me briga. Naprosto me nije briga. Nije loše biti bijelac. Imati bjelkinju u krevetu. I bijeloga klinca koji će postati netko i nešto.

Zašto Jim još zijevara?

- Laku noć - rekao sam mu.

Odgurnuo sam vrata, protegnuo se i izašao. Metro nije daleko.

Žena mi nije daleko. Lagana bol u križima... Njezini nokti u mojim leđima... Ne. Još sam u formi.

Proljeće nigdje nije kao u New Yorku.

Metro. Četvrt sata. Opet ljudi.

Moja ulica. Kuća. Mirna i tiha.

Miris viskija ostao je visjeti sa smokingom. No na rukama mi je još bio miris žene. Dobar miris. Miris cure čiji je otac Irac modrih očiju.

Bešumno sam se popeo na treći kat. Sve u polučučnju. Sve za formu. Ključevi su mi zveckali u džepu. Moja tri ključa. Pravi sam prepoznavao po veličini. Ovaj.

Otvora. Naravno.

Zatvorio sam masivna vrata za sobom i ne paleći svjetlo, naslijepo se uputio prema kupaonici. A onda zapeo za nekakvo tijelo ispruženo u mraku i pao. Ravno na njega.

U sekundi sam se podigao i pojurio prema prekidaču. Obasjalo nas je svjetlo. Stao sam kao ukopan. Nije se budio, sad je još i hrkao. Zacijelo pijan. Prljava crnčuga. Richard. Odijelo mu je bilo prljavo. Bio je mršav i zaudarao je. Njegov sam smrad osjećao s mjesta na kojemu sam stajao. Srce mi je nepravilno udaralo u grudima, poskakujući poput usplahirene životinje. Više se nisam usuđivao učiniti ni koraka, nisam se usuđivao ići naprijed. Nisam se usuđivao provjeriti zna li već Sheila istinu. Iza mene bio je ormar. Otvorio sam ga ne skidajući pogleda s Richarda i napipao bocu raženog viskija. Otpio sam četiri-pet gutljaja. No Richard je i dalje bio preda mnom, a kroz otvorena vrata sobe nije dopirao nikakav zvuk. Svijet oko mene bio je mrtav i spavao je. Promotrio sam svoje ruke. Dodirnuo svoje lice. Pogledao Richarda i stao se smijati, jer bio je to moj brat. Pronašao me je.

Počeo se meškoljiti, pa sam mu prišao. Jednom sam ga rukom podigao. Napola je spavao, pa sam ga prodrmao.

- Probudi se, gade.

- Što je? - upitao je.

Otvorio je oči i ugledao me. Na licu mu je ostao isti izraz.

- Koji te kurac ovamo nosi?

- Pronašao sam te, Dane. Vidiš, pronašao sam te. Bog je htio da te pronađem.

- Gdje je Sheila?

- Tko je Sheila? - upita on.

- Tko ti je otvorio?

- Ušao sam... Nije bilo nikoga.

Ostavio sam ga ondje i otrčao u sobu. Na komodi, na uobičajenom mjestu, vidio sam Sheilinu poruku: "Kod mame sam s malim. Pusa".

Morao sam se pridržati za komodu. Glava me je još i služila, ali ne i noge. Polako sam se vratio u predsoblje.

- Goni se odavde!

- Ali, Dane...

- Goni se! Hajde, nestani! Ne poznajem te.

- Ali, Dane, Bog je htio da te pronađem.

- Goni se odavde kad ti kažem!

- Nemam love.

- Evo ti.

Pretražio sam džep i pružio mu novčanicu od deset dolara. On ju je pogledao, opipao, spremio u džep i promijenio svoje tupavo držanje.

- Zar ne znaš da za crnčugu nije zdravo zalaziti k bijelcu?

- Ja sam ti brat, Dane. Imam papire.

U sekundi sam bio na njemu. Držao sam ga za šiju i kroza zube protiskivao prijetnje i kletve.

- Imaš papire, je li? Kakve papire? Gade jedan!

- Nosimo isto ime, Dane. Bog je rekao da ne smijemo zanijekati oca i majku.

Samo jedno nisam smio učiniti, a ja sam to učinio. Ruku sam stisnuo u šaku i prasnuo ga u donju usnu. Osjetio sam kako mu zubi pucaju, pa me je preplavio sram. Richard nije rekao ni riječi. Njegove su me oči promatrale, a ja sam u tim očima vidio... Ne! Baš sam blesav. U očima se ništa ne vidi. Ništa se ne može vidjeti. Pokušavao sam se smiriti. Očajnički sam pokušavao. No Richard ništa nije govorio, samo me je gledao, a mene je bilo strah.

- Gdje radiš, Dane?

Glas mu je bio iskrivljen od rane u ustima, a tanak mlaz krvi slijevao mu se niz bradu. Obrisao ga je nadlanicom.

- Goni se odavde, Richarde! I ako ti je život mio, nikad više nemoj ovamo kročiti.

- Gdje te mogu naći, Dane?

- Ne želim te vidjeti.

- Možda će Sheila htjeti... - izjavio je zamišljeno.

Ponovo sam suspregnuo želju da ga ubijem, želju koja me je probadala poput oštrice. On se uputio k vratima i lagano dotaknuo svoju raspuknutu usnicu.

- Izadi.

- Deset dolara nije mnogo - rekao je.

Bio mi je brat, a želio sam ga vidjeti mrtva. Strašna me je tjeskoba stezala u trbuhu. Bojao sam se da će se vratiti. Htio sam znati...

- Stani. Tko ti je dao moju adresu?

- Pa, nitko... - odvratio je. - Kompići. Idem ja. Bog, Dane. Posjetit ću te na poslu.

- Ne znaš gdje radim.

- Ništa zato, Dane. Ništa zato.

- Kako si otvorio vrata?

- Ja otvaram sva vrata. Bog je svjedok da otvaram sva vrata. Bog, Dane. Doskora.

Preneraženo sam gledao kako se udaljava. Moj ručni sat pokazivao je pet i pol ujutro. Danilo se. Već su se čuli mljekari. Sheila je s malim spavala kod majke.

Richard je bio crnčuga. Koža mu je bila crna. Zaudarao je na crnčugu.

Zatvorio sam vrata stana i stao se razodijevati. Nisam znao što radim, ogledao sam se oko sebe. Onda sam krenuo prema spavaćoj sobi i zastao na ulazu. Predomislio sam se i ušao u kupaonicu. Stao sam pred ogledalo. S druge me je strane promatrao kršan momak od svojih trideset i pet godina, širokih ramena i pristao. Ništa mu se nije moglo prigovoriti. Bio je bijelac, bez ikakve sumnje, ali nije mi se sviđao njegov pogled...

Pogled čovjeka koji je upravo ugledao duha.

IV

Od toga sam dana počeo tražiti novi stan, ali to nije bilo nimalo lako, a trebalo je i dati velik novac. Nisam o tome razgovarao sa Sheilom. Znao sam da jako voli stan u kojemu živimo, pa sam se bojao išta joj reći. Uz koji izgovor? Na ulici sam se neprestano osvrtao da provjerim slijedi li me tko. Nastojao sam razabrati mršavu Richardovu siluetu, njegovu polutansku krv i kovrčavu kosu, zgužvano odijelo i dugačke ruke. Sva moja sjećanja na djetinjstvo, koja su me vezivala za Richarda, bila su jednako neugodna i uznemirujuća, iako nisam znao reći kada su se točno ta svojstva u njih uvukla, jer bila su to sjećanja kakva imaju svi dječaci. Richard je od nas trojice bio najtamniji, što je zacijelo bilo dovoljno da barem djelomično objasni moju nelagodu.

K Nicku sam išao zaobilaznim putovima. Silazio bih postaju prije ili nakon svoje, a onda se vraćao do bara zakučasto vrludajući, kao u labirintu što sam ga iz čista hira iscrtavao po obližnjim ulicama, pronalazeći u toj za um iscrpljujućoj igri svojevrstan predah, lažnu sigurnost čije su me varljive rešetke štatile od mogućih napada. Naposljetku je ipak uvijek trebalo ući u Nickov lokal, bez posebnih mjera opreza, prirodno i ne osvrćući se. To sam i učinio, toga dana kao i svih ostalih.

Jim je nezainteresirano čitao večernje novine i raširene iza šanka, a pri mojemu je ulasku podigao glavu.

- Bog - rekao je.
- Bog.
- Tražio te neki tip.

Stao sam kao ukopan. A onda sam, sjetivši se da ima gostiju, prošao iza šanka i krenuo u garderobu da se presvučeni.

- Koji tip?
- Pojma nemam. Htio te je vidjeti.
- Zašto?
- Pojma nemam.
- Neki običan tip?
- Pa da, običan. Što se događa?
- Ništa.
- Onda... dobro - propentao je Jim.

Vratio se čitanju, no odmah zatim ponovo je podigao glavu.

- Vratit će se za jedan sat.
- Ovamo?
- Da, ovamo. Rekao sam mu da ćeš biti ovdje.
- Dobro.
- Možda nisam trebao? - upitao je Jim.

U glasu mu se nije nazirao ni tračak zanimanja; bila je to čista znatiželja.

- Zašto ne? Ta ja ga i ne poznajem!
- Nikoga ne očekuješ?
- Nikoga!
- Pa, dobro... - rekao je Jim.

Ušao sam u garderobu i stao se svlačiti. Za jedan sat. Nije to bio Richard. Jim bi mi rekao da je riječ o crncu. Tko je onda bio? Nema druge nego pričekati jedan sat. Uredio sam se i vratio u bar.

- Daj mi viski s vodom, Jime.
- Ne previše viskija? - zapitao je Jim.
- Ne previše vode.

Pogledao me je bez riječi i napunio čašu. Naiskap sam ispio hladnu i oporu tekućinu te zatražio još jednu čašu. Nisam volio alkohol. Osjećao sam kako mi nagriza želudac, ali bio sam miran, savršeno miran i napet.

Sjeo sam na kraj šanka, odakle sam lako mogao nadzirati ulaz. Čekao sam.

Ušle su dvije djevojke. Stalne gošće. Nasmiješile su mi se. U prolazu sam im pomilovao stražnjice preko usko pripijenih haljina koje su naglašavale njihove isklesane figure. Sjele su za stol nedaleko od šanka. Dobre mušterije. S tim je curama Nick popodne pokrивao troškove.

Zabavljalo me je promatrati ih. Dobro našminkane, čiste, uistinu primamljive. Krasni bijeli komadi. Onda me je pomisao na Richarda obuzela tako silovito, da sam zamahnuo kao u obrani. Tu sam kretnju pokušao opravdati zamahnuvši još jednom.

Jim je dotle čeprkao po blagajni. Odjednom sam primijetio da začuđeno zuri u mene. Čim je shvatio da ga gledam, skrenuo je pogled.

Užasavao sam se takva čekanja. Pokušao sam se rasonoditi promatrajući pod, zidove, strop, svjetleće neonske cijevi, boce u malim kromiranim dozerima, pa opet goste, muške i ženske. Sa svojega povišenog mjesta nisam mogao dovoljno duboko uroniti među bedra one brinete. Sišao sam sa svog čardaka i izvukao stolac točno nasuprot njoj. Ona je jako dobro znala što činim, pa je još malo raširila noge kako bih mogao bolje pasti oči. Nije bilo dovoljno svjetla, ali primijetio sam da mi pogled ne ometa nikakva glupa zapreka. Mjesto se činilo ugodnim i udobnim.

Ustala je i dala mi znak odlazeći prema zahodima. Protegnuo sam se.

To je možda dobar način da ubijem vrijeme do dolaska onoga tipa.

Nisam krenuo istim putem, nego prema stubama koje vode u kockarnicu. Iza zavjesa od velura dolazilo se do uličnog prolaza, a s druge se strane moglo sići u zahode.

Zahvaljujući Nickovu lukavom uređenju lokala telefonske su se kabine lako pretvarale u udobna sastajališta, doduše, malo tijesna, ali uglavnom se nitko nije bunio.

Čekala me je u prvoj. Znala je što želim.

I ja sam znao, pa nisam okolišao. Ona dotle nije prestajala pušiti, što me je pomalo živciralo. Valjda ipak postoji način da ih se uzbuđi. Ta nije došla samo zato da meni udovolji.

U tom je času ispustila cigaretu i pritislula svoja sočna i svježja usta na moja. Stao sam ih lagano grickati, onako meka, mirisna i mesnata. Bio sam sretan. Obuzimalo me je bijelo i kružno blaženstvo, poput vatirane izmaglice. Njezine svilene kovrče išle su ususret mojoj ruci. Pomogla mi je da je jako brzo uzmem stojećke, u kabini. Sklopila je oči i zadrhtala, a onda se postupno opustila i zapalila cigaretu, ne oslobađajući se moga stiska. Držao sam je za križa i rukama prolazio po njezinim izvijenim oblinama. Bilo mi je dobro.

Bez riječi smo se razdvojili, pa sam iznova popravio odjeću, iako tu zapravo i nije bilo mnogo posla. Ona je otvorila torbicu i izvadila ruž. Tiho sam zatvorio vrata kabine i pošao natrag prema stubama. Brzo sam se uspeo. Iako sam je načas uspio odagnati, tjeskoba me je ponovo obuzela.

Jim je još bio na istome mjestu. Nitko nov nije ušao. Očima sam gutao prostor oko šanka i stolova.

- Daj mi viski, Jime.

Poslužio me je. Popio sam ga i odložio čašu, a onda se ukipio. Neki je tip otvarao vrata. Bio je sam, običan, normalan. Jim je podigao glavu prema njemu.

- To je on - izjavio je.

- Dobro - odgovorio sam.

Ostao sam na mjestu. Činilo se da me ne poznaje, jer je krenuo prema Jimu.

- Je li Dan tu? - upitao je.

- Ono je Dan - rekao je Jim pokazujući na mene.

- Dobar dan - pozdravio je tip.

Pomno me je promatrao.

- Što ćete popiti?

- Viski - odgovorio sam.

Naručio je dva viskija. Nije bio jako visok, ali je bio strašno širok.

- Htjeli ste sa mnom razgovarati?

- Da. Vezano uz vašega brata Richarda.

- Vi ste mu prijatelj?

- Nisam - opovrgnuo je tip. - Ja ne prijateljujem s crnčugama.

Motrio me je dok je to izgovarao. Nisam ni trepnuo.

- Ni ja - rekao sam.

- Richard vam je zbilja brat?

- Nismo od istoga oca.

- Njegov je otac bio crnac?

Nisam odgovorio. Čekao je, pijuckajući svoj viski. Jim je bio na drugome kraju šanka.

- Dođite - pozvao sam ga. - Sjest ćemo u neki mirniji kutak.

Uzeo sam čaše i uputio se prema jednome stolu. Brineta koju sam maločas poševio u kabini izlazila je iz zahoda. Dok je sjedala na mjesto, nasmiješila mi se. Odgovorio sam mehanički joj namignuvši. Sjeli smo.

- Hajde, da čujem - rekao sam mu.

- Richard ne može ovamo ući - objasnio je. - Ponudio mi je pedeset dolara, pa sam došao ja.

- Pedeset dolara? A odakle mu?

- Od stotke koju ćete mi za njega dati.

Duboko sam disao. Objema sam se rukama držao za rub stola i vidio sam da su mi članci pobijeljeli.

- A što ako nemam sto dolara?

- Možda će vlasnika kluba zanimati boja kože vašega brata.

- Nicka? Boli njega đon za to – ustvrdio sam.

Doimao se zbunjenim. Pogledao me je. Mogao me je gledati. I drugi su me u ovih pet godina imali vremena gledati.

- Odakle poznajete Richarda? - zanimalo me je.

- Upoznao sam ga u nekom baru.

- Vi ste polutan - najednom ću ja. – Pokažite nokte.

Ustao je.

- Žalim - rekao je. - Moram dobiti tih sto dolara inače ću biti prisiljen da ih zatražim od nekoga drugog. Nekog koga poznajete, uostalom.

I ja sam ustao. Bio sam u nezgodnom položaju, nisam imao dovoljno prostora, ali šaka me je tako zasvrbjela da je lijeva ruka sama poletjela, gotovo protiv moje volje. Čeljust mu je krenula. Desnom sam ga rukom primio za ovratnik jakne dok se diskretno rušio na pod.

Nekoliko sam puta opustio i stisnuo lijevu šaku. Dobro sam se osjećao. Ženska i tučnjava...Život i nije ništa drugo. Odakle mi uopće pomisao da bi mogao biti išta drugo? Bože! Samo da ih uspijem rasturiti, dokrajčiti, prije negoli mi unište život, i kunem se, više nikada neću biti bezvoljan.

Naravno, nitko nije primijetio našu malu prepirku.

Jim me je promatrao. Skrenuo je pogled u susretu s mojim. Tip je stajao. Ne znam kako mu je to polazilo za rukom. Bio je posve ošamućen, ali stajao je. Posjeo sam ga i pričekao. Činilo se da teškom mukom podiže vjeđe i guta obilnu slinu.

Rukom je nježno prelazio po bradi kao po nečemu veoma dragocjenom.

- Ustani - naredio sam mu

- Zašto? - promrmljao je.

- Idemo k Richardu.

- Neću.

Stisnuo sam šaku i nemarno njome stao lupkati po rubu stola.

- Ne znam gdje je - dodao je.

- Kad ćete se vidjeti?
- Večeras.
- Večeras je sad. Hajde, vodi me.
- Žedan sam - kazao je.
- Popij svoj viski do kraja.

S teškom ga je mukom ispio. Djelovao je jako umorno.

- Ne znam gdje je Richard - ponovio je.
- Ni samomu sebi nije zvučao uvjerljivo.
- Ni ja. Upravo ga zato i moramo potražiti. Dođi.
- Ustao sam, podigao ga i gurao sve do šanka.
- Jime - rekao sam - možeš li mi dodati ogrtač?
- Jim se uputio prema garderobi.

- Onda - nastavio sam - gdje je naš dragi Richard?

Iznenada sam u ogledalu iza šanka ugledao svoje lice i shvatio zašto tip ne odgovara. Ipak, bio sam miran, mnogo mirniji nego one večeri kada sam u predsoblju zatekao usnuloga Richarda. Mnogo mirniji negoli svih ovih dana dok sam tražio stan.

Večeras je s tim trebalo svršiti ili sve napustiti. Sve. Uključujući i žensku iz kabine, tučnjavu, Sheilu, malog. Odjednom mi je do svega toga bilo stalo više nego ikad. Do toga, do viskija, ali i do premlaćivanja onih kretena koji se opijaju umjesto da vode ljubav, jer se trijezni ne usuđuju. Jim mi je pružio kišni ogrtač i ja sam se njime ogrnuo da ne izađem samo tako na ulicu.

- Hajde - rekao sam tipu.

Nick me ništa neće pitati. To mi se ipak nije događalo često. Koračao je ispred mene.

- Je li daleko? - pitao sam.
- Ne baš - odgovorio je. - Blizu 115. ulice.

Bilo je to u Harlemu.

- Uvijek radiš s tim šugavim crnčugama? - zanimalo me je.
- Zna biti unosno - odvratio je on.

To sigurno misle svi normalni tipovi. No izgleda ih pali činjenica da netko tako misli. Uznemireno me je pogledao. Bio sam mnogo viši od njega, ali je zato on bio teška kategorija, širok poput pивske bačve.

- Zabavlja te kad te razvaljuju? - upitao sam ga.
- Svašta se podnese za pedeset dolara – odgovorio mi je.

- Baš me zanima kojih to dolara - posprdno ću ja. - Osim ako moj takozvani brat Richard nije u međuvremenu pronašao drugu budalu...

- Zašto idete k njemu ako vam nije brat? - upitao je tip.

- Volim im gledati njuške.

Znao sam što mi je. Bio sam oboje podjednako i znao sam da ću jednoga dana morati odabrati stranu. Taj je dan stigao. Pomislio sam na Sheilu, na telefonsku kabinu, na policijska premlaćivanja crnaca tijekom pobune u Detroitu, pa sam se glasno nacerio. Odluka je pala. Između davanja i primanja batina odabrao sam davanje.

Čak i ako ih je trebalo davati onomu gadu nad gadovima: mojemu bratu.

Pozvao sam taksi koji je onuda prolazio i dao taksistu adresu.

V

Unutra je bilo prljavo i zaudaralo je. Tip s kojim sam bio rekao je nekoliko riječi crnčugi za šankom, koji mu je pokazao stube što vode u podrum. Sišao sam prvi, ne osvrćući se. Ne znam je li bilo mnogo gostiju. Uopće ne bih mogao opisati što sam vidio prolazeći tim lokalom nalik na ostale.

Nije mi baš bio jasan raspored prostorija. Na dnu stuba nalazio se hodnik koji je skretao pod pravim kutom. Krenuli smo njime, a zatim sam ugledao još jedne stube koje se penju. Sigurno ih je bilo lako zamijeniti. Ušli smo kroz treća vrata desno.

U zadimljenoj i zagušljivoj prostoriji nalazile su se dvije mulatkinje i muškarac. Jedna je djevojka sjedila za stolom i besposleno čekala tko zna što. Muškarac i druga djevojka drpali su se na trošnom divanu bez imalo srama. Ona je svukla haljinu, a ono što je ostalo nije bilo dovoljno da išta sakrije. Muškarac je, dakako, bio Richard. Njegovo suhonjavo lice caklilo od znoja dok je polako milovao bokove svoje partnerice. Bili su posve ispruženi na divanu, oboje okrenuti na istu stranu, pa sam vidio kako se Richardove ruke penju sve do jedrih izbočina koje su prljavi grudnjak napinjale do ruba izdržljivosti.

Dobro je da sam si kod Nicka priuštio izlet s brinetom, jer mi se ovo, istina, gadilo, ali me je i palilo. Prostorija je bila neuredna. Osjećao se smrad znoja.

Zadrhtao sam, ali nije to bilo od odbojnosti. Nijedno od njih troje nije ustalo vidjevši me da ulazim. Čulo se samo stenjanje žene na divanu i Richardovo micanje. Oči su mu bile zatvorene. Tip s kojim sam došao prekinuo je čaroliju, pa sam se zatekao kako gledam drugu djevojku. Imala je dugu ravnu kosu, napučene usne i velike, mršave ruke.

- Richarde - rekao je tip - evo ti brata.

Richard je polako otvorio oči. Uspravio se na lakat, ne ispuštajući djevojku. Rukom je potezao grudnjak, koji je najednom popustio. Velike bradavice, okrugle i tamne, isticale su se na svjetlijoj koži. Vidio sam kako Richardovi prsti gnječe ponuđeno, podatno tijelo.

- Bog, Dane - rekao je.

Nisam odgovorio.

- I mislio sam da ćeš doći - nastavio je. - Ne može brat brata ostaviti na cjedilu.

- Nisam ti ja nikakav brat - odvratio sam – i ti to dobro znaš.

Okrenuo je djevojku na divanu i bez imalo nelagode popeo se na nju. Izgledao je blago odsutno, kao pod utjecajem kakve droge. Sigurno se napušio marihuane ili nekoga takvog sranja.

- Ali jesi! - rekao je.

Djevojka se gotovo i nije micala. U stranu je naginjala glavu iznad koje je držala napola ispružene ruke. Na golim sam joj pazusima vidio blistave kapljice. U svakom slučaju, moj je bijes splasnuo i osjećao sam se jako umorno. Jako umorno i pomalo iznervirano. Druga se djevojka nije micala. Dugim koščatim prstima lupkala je po stolu.

Tip nas je gledao, a onda je slegnuo ramenima i otišao. Čuo sam kako korača hodnikom amo-tamo.

Cura na divanu tiho je stenjala od užitka, ali Richard se odmaknuo od nje i ustao. Popravio je odjeću i sjeo za stol. Nezadovoljena se djevojka i dalje nudila, izvijajući grudi i bokove po prljavoj tkanini.

- Što hoćeš? - pitao sam Richarda.

Odjednom mi se činio tako bezazlenim da sam se jedva prisjetio straha i uznemirenosti što sam ih osjetio one noći kada sam ga zatekao u predsoblju. Jedva sam mogao povjerovati da otada tražim novi stan. A zašto? Zbog toga suhonjavog, iscrpljenog mulata? Tog tipa što je miljama daleko od mene?

- Daj mi sto dolara - rekao je Richard. - Nemam više ni kinte.

- Nemam sto dolara - odgovorio sam.

- Moraš pomoći bratu - bio je uporan. - Bog je htio da te pronađem. Da pronađem svoju sestru Sheilu.

Naglo sam podigao glavu prema njemu i uhvatio njegov pogled. Promatrao me je ispod oka, podmuklo i ispitivački, s blagim smiješkom na usnama. Nadlanicom je obrisao znoj s čela, a zatim skrenuo pogled prema kutu prostorije.

Nejasno sam počeo osjećati istu opasnost kao i one noći, ali više nisam mogao reagirati. Oklijevao sam. Načas sam se upitao nije li zov krvi jači od razuma, ne vuče li me moje crnačko naslijeđe neodoljivo k Richardu, usprkos godinama usvajanja refleksa - u dodiru s bijelcima. Ma ne! Bilo je to apsurdno, nemoguće. Za bijelce

me je vezivala svaka pora mojega tijela, sve navike, čak i bliskost koju su mi pokazivali, osjećaj pripadnosti koji sam među njima imao. Ali i Sheila, kao i moj sin, koji će imati dobar odgoj, ići će u koledž i postati netko i nešto, bit će bogat i uvažen, imat će crnačku posluđu i vlastiti avion.

- Slušaj, Richarde, obećavaš li da ćeš se vratiti u Chicago i pustiti me na miru ako ti dam sto dolara?

- Kunem ti se Bogom koji nas čuje - rekao je Richard ustajući. - Ali sto dolara neće dugo trajati.

- Svaki ću ti mjesec slati novac - izgovorio sam s teškom mukom.

Zašto ga ne razbijem? Zašto ne navalim na njega i ne otarasim ga se jednom zauvijek? Nisam više ni sam znao što osjećam. Činilo mi se da sam na rubu ponora. I najmanji poremećaj u ritmu vremena mogao se odraziti na moju ravnotežu.

- Koliko? - upitao je Richard.

Djevojka na divanu više se nije micala. Promatrala nas je sjajnim očima, a zatim mi je dala znak. U hodniku monotonija koraka.

- Slat ću ti novac - ponovio sam.

Htio sam misliti na nešto drugo, morao sam misliti na nešto drugo.

- Moram kompiću dati pedeset dolara - požalio se Richard. - Ako dobijem sto, neće mi ostati bogzna što...

- Idi po njega.

Izašao je i doveo ga.

- Ti ćeš se sada pokupiti - rekao sam tipu.

- U redu - odgovorio je. - Ne morate biti tako drski.

Nisam ga želio jako ozlijediti, ali otkotrljao se dva metra dalje.

- Ustaj! - naredio sam.

Djevojke su gledale bez riječi. Čuo sam njihovo uzbuđeno disanje.

- Pokupit ćeš se s ovih dvadeset dolara - rekao sam izvlačeći novčanicu iz džepa - i ako te još jednom vidim, ni rođena te majka više neće prepoznati.

- Dajte mi ih - rekao je. - Ne želim više vidjeti ni vas ni njega.

Gurnuo je novčanicu u džep i izašao. Sa stuba su dopirali njegovi koraci, a onda je sve utihnulo. Djevojka koja je ležala na divanu ustala je, posve gola, i zatvorila vrata. Prišla je Richardu i sjela na stol. Osjećao sam njezin žestok, topao miris. Smijala se neodređeno dok me je promatrala.

Hoću li to učiniti? Hoću li ubiti Richarda? Vidio sam dvije djevojke i suhonjavo tijelo svojega brata podmukla pogleda. Onaj strašan miris udarao mi je u glavu; u križima sam osjećao trnce. Zamišljao sam kako objema rukama stežem taj čvrsti i žilavi vrat, kao i krikove djevojaka. Naravno, morao sam ga se otarasiti drukčije, a ne dajući mu novac za povratak u Chicago. Naravno. No ovdje to nisam mogao učiniti, osim ako se ne otarasim i djevojaka. Dobro. Malo ćemo se strpjeti.

- Idi po viski - naložio sam odjevenoj djevojci. - Kako se zoveš?

- Ann - odgovorila je.

- A ja sam Sally - nadovezala se druga.

Promatrala me je ispod oka i smijala se, glave blago nagnute u stranu. Obla i čvrsta bedra malo su joj se spljoštila u dodiru s hrapavom površinom stola, dok su joj se kapljice znoja s pazuha slijevale na jedre bokove. Neznatno je promijenila položaj. Sada sam joj vidio gol Venerin brijeg, jedva prekriven paperjastim kovrčicama tamnijim od kože. Sklapajući oči, mogao sam zamisliti punoću i zaobljenost njezina spolovila u svojoj ruci, pa sam osjetio da klizim, da ću izgubiti partiju. U nastojanju da uključim mozak, ponovo sam pokušao zamisliti svoju propast, Sheilu, svog sina, kraj svojih snova. Moj položaj nisu ozbiljno ugrožavali Richardov tanak vrat i uništene ruke. Miris tih dviju žena, tih crnkinja, navirao je odasvud: iz prljavih zidova s kojih se ljuštila već isprana boja, iz hladnog i vlažnog poda, iz starinskog divana, iz stola, iz nogu te djevojke, iz njezinih grudi koje su se nestrpljivo napinjale, iz njezinih bedara, iz toga čvrstog i toplog trokuta na koji ću se sručiti sa svom težinom...

Richard se protegnuo i laktovima se naslonio na stol. Sally ga je nježno pogledala i prošla mu rukom kroz kosu. Imala je duge i spretno prste, pa sam ih odmah zamislio na svojem tijelu. Ann je s pet dolara što sam joj ih dao otišla po viski. Popit ću malo viskija. Ponovo sam susreo Richardov hladan i neumoljiv pogled. On nije čekao viski, on je htio novac.

U meni su se izmjenjivali strah i zaborav. Obuzela me je seksualna želja, ne dopuštajući mi da se usredotočim na moguće posljedice Richardove prisutnosti, posljedice koje su me danima proganjale. Na njih sam sada pomišljao samo u naletima, neprestano zamišljajući dva tijela na trošnom divanu - Sallyino i moje. Richard me je vrebao.

Prišao sam stolu. Jednom sam kretnjom mogao dotaknuti Sally.

Ona je učinila tu kretnju. Ustala je, prilijepila se za mene, primila me za desnu ruku i prinijela je šiljastim grudima. Richard se nije pomaknuo. Čuo sam otvaranje vrata. Ann je ušla, zaključala i spustila bocu na stol. Richard ju je zgrabio, a nakon kraćeg oklijevanja otvorio ju je i stao lakomo piti.

Ann je čekala bocu. Nasmiješila se kad su nam se pogledi susreli. Osjetio sam kako se Sally giba izvija. Nisam se usuđivao misliti na nju. Najednom se odmaknula i pomogla mi da skinem ogrtač. Odložio šešir sa strane.

Richard je prestao piti. Dodao je bocu Ann. Ona ju je uzela i otpila, a onda je došao red na mene; za to su me vrijeme ona i Sally svlačile. Richardova je glava klonula na podlaktice. Odnio sam Sally do divana. Držala je bocu i vratila mi ju je praznu. Usnama sam joj prelazio po koži, gorkoj i vlažnoj od znoja, htio sam je zagristi. Ona me je privukla k sebi, i stala voditi za glavu. Dok sam je ljubio, osjetio sam kako se nudi. Dotle se Ann privila uza me. Uzeo sam je divljački, tako da je vikala. Gola su nam se tijela isparavala na hladnom zraku prostorije i više nisam ni znao da sam bijele puti.

VI

Udovi su me boljeli, a u mozgu me je probadalo kad sam se napokon oslobodio njihovih isprepletenih tijela. Sallyina je glava mlitavo plesala. Pala je nauznak kad sam je pokušao posjesti na rub divana. Napola je otvorila oči, nasmiješila se i ponovo ih sklopila. Ann se tresla kao pas koji izlazi iz vode. Dojmila me se gipka gracilnost njezine izdužene i vitke, manekenske siluete, malenih, podignutih grudi, te krhkih i osjetljivih kostiju. Kretnje su joj bile meke kao u divlje životinje. I Sheila se tako rastezala.

Sheila. Pogledao sam na sat. Što će misliti Jim?

Nick... Nick ništa neće reći. Piljio sam u stol. Iznenada me obuzela bojazan. Odjeća mi je bila na tom stolu na kojemu je Richard spavao naslonivši čelo na podlaktice.

Nisam kod sebe imao sto dolara... Morao sam se vratiti. No najprije sam morao... Zašto ne iskoristiti činjenicu da Richard spava?

Ustao sam, malo se razgibao. Sve je u redu. Ošamućenost je brzo hlapjela. Dvije djevojke najbolji su lijek protiv mamurluka. Sally se odmarala otvorenih usta. Preplavilo me je gađenje. Pomirisao sam svoje ruke. Cijelo mi je tijelo natopljeno njihovim mirisom. Zadrhtao sam, ali onda sam opazio tijelo oker boje druge djevojke, koja se bezbrižno oblačila pjevušeći, i ponovo sam je poželio. Osjećao sam njezinu vrelu kožu na svojoj. No nisam iz glave mogao odagnati Sheilino lice, njezinu plavu kovrčavu kosu, crvene usne i gole grudi prošarane modrikastim žilama.

Nisam htio Richardu dati sto dolara. Spavao je. Samo sam trebao otići. Uzeo sam odjeću i na brzinu se obukao. Rado bih se otuširao, ali žurilo mi se. Morao sam se vratiti k Nicku, nastaviti s poslom. Sva sreća da se sve to dogodilo popodne. U to vrijeme uglavnom nisam bio prezaposlen.

Kako ću sa sebe sprati taj miris? Sheila će sigurno nešto primijetiti. Što sam jasnije uviđao svoj položaj, to mi se više činilo da mi se osjetila ponovo bude, primajući sve snažnije podražaje.

Richard se nije micao, duboko je spavao. Postajao sam lucidan. Prelucidan. Nisam se ni pomaknuo. Prepustio sam se želji. Svi muškarci žele spavati s crnkinjama - svi bijelci - svi muškarci poput

mene. Nije to stvar rase. To je prirodan refleks. Mislimo da je s crnkinjama drukčije.

I doista, bilo je.

Sav zbunjen, stiskao sam šake. Vrtio se u krug. Ann me je promatrala, zlobno i zadovoljno.

- Kad ćeš opet doći? - promrmljala je.

- Neću više dolaziti - odvratio sam grubo.

- Ne želiš vidjeti Richarda?

Prišla mu je, sigurno u namjeri da ga probudi. Zaustavio sam je kretnjom ruke.

- Ne diraj ga - odsječno ću.

Poslušno je zastala.

- Zašto ne želiš više doći? - upitala me je.

- Ja mu nisam brat. Ne volim boju njegove kože. Ne želim ga vidjeti.

- A voliš li moju? - zapitala je smiješeći se.

Na njezinoj koži nije bilo mjesta što ga moja koža nije upoznala, sjećajući ga se savršeno jasno.

- Ja sam bijelac - ustvrdio sam. - Ne mogu se družiti s vama.

Slegnula je ramenima.

- Mnogi bijelci žive ovdje s crncima. Nismo na jugu, nego u New Yorku.

- Ne trebam vas - nastavio sam. - Sretan sam i ovako. Ne želim da me iskorištava skupina crnčuga.

I dalje se smiješila. Stao me je obuzimati bijes.

- Mogu ja bez vas troje - izjavio sam. - Ništa od vas nisam tražio. Vi me samo želite ucjenjivati.

Imao sam dojam da se branim, iako me nitko ne napada. Zar da me ova tri bezazlena bića napadnu?

- Pripadamo dvama različitim svjetovima - dometnuo sam. - Svjetovima koji žive usporedno, ali se ne mogu susretati. Od njihova susreta nastaje samo nevolja i propast. Za oba.

- Richard nema što izgubiti - ustvrdila je.

Je li to bila prijetnja ili je Ann tek izgovarala običnu konstataciju? Pitao sam se u kakvu su odnosu ta tri bića - Anne, Richard i Sally. Ona je ponovila pitanje.

- Kad ćeš opet doći?

Zadigla je suknju do bedara kako bi pričvrstila čarapu kopčom. Podigla ju je i više nego što je trebalo, pa sam, promatrajući sjene na njezinoj koži, osjetio da je bolje da odem. Moj se bijes pretvarao u nešto drugo. Bešumno sam zaobišao stol, osluškujući Richardovo disanje.

- Daj mi novac - rekla je Ann tiho. - Richard mora jesti.

- A ti? - upitao sam je. - Ti ne jedeš?

Odmahnula je glavom.

- Meni novac nije potreban. Dobivam sve što mi treba.

Bilo mi je neugodno. Zašto neugodno? Pretražio sam džep i izvukao jednu novčanicu. Pogledao sam je: bila je to novčanica od deset dolara.

- Drži - rekao sam.

- Hvala, Dane. Richardu će biti drago.

- Nemoj me zvati Dan.

- Zašto? - upitala je blago.

Zašto? Ona, dakako, nije mogla znati da me je Sheila zvala posve jednako, pomalo otežući. Svejedno, trebala je to znati.

Na brzinu sam napustio prostoriju. Ann me nije pokušala zadržati.

Prolazio sam vlažnim hodnikom dok su me zasipali razni dojmovi, stapajući se u svojevrsnu nelagodu koju gotovo da sam mogao dodirnuti. Odjednom me je stala opsjedati silovita pomisao da moram promijeniti stan, napustiti ovaj i naći drugi, sakriti se... Oblio me je znoj. Hvatala me je tjeskoba, tjeskoba proganjanog čovjeka - i više od toga, tjeskoba začaranog plijena koji plaća vlastitog krvnika. Jeste li ikad vidjeli miša u trenutku kada mačka makne šapu s njegovih sićušnih leđa? On ostaje nepomičan, čak i ne pokušava pobjeći, a zamah šape koji slijedi nježniji je od milovanja - milovanja prepunog ljubavi, ljubavi žrtve prema svojemu mučitelju koji joj je na neki način i uzvraća.

Bilo je posve sigurno da me Richard voli. Kad mogu očekivati sljedeći zamah šape?

No obični se miševi ne mogu braniti. Ja sam pak imao šake i znao sam se služiti revolverom. Tko zna, možda se pokaže korisnim...

VII

Te večeri nisam radio dokasno. Bio sam iscrpljen, više psihički nego fizički, pa su mi se one budale, što iz večeri u večer jednako kockaju i opijaju se, gadile više nego ikad.

U meni su se budile uznemirujuće misli, nejasne poput tame. Okolnosti su mi se zacijelo smilovale, jer je večer prošla brzo i bez incidenata, pa sam se našao sam na ulici obasjanoj žutim svjetlom, koračajući uza sjenu što se pomicala poput kazaljke za sekunde dok sam prolazio pokraj uličnih svjetiljki. Grad je u mraku brujaio onim zvukom što nikad ne jenjava, a ja sam stao hodati još brže, potaknut neobičnim nemirom koji me je tjerao k Sheili.

Nisam odmah otišao u spavaću sobu, nego sam tiho ušao u kupaonicu, u kojoj je prozor bio otvoren. Svukao sam se i otuširao, no onaj čudan osjećaj u meni bio je otporniji na ledenu vodu od bilo kojeg pijanstva, što sam uvidio dok sam ručnikom brisao svoju hladnu kožu.

Odjeću sam ostavio ondje i pošao k Sheili. Spavala je, posve otkrivena; gornji dio pidžame otkrivao je savršene grudi, a raspuštena joj je kosa djelomično zastirala lice. Ispružio sam se do nje i uzeo je u naručje kako bih je poljubio, kao i svake večeri. Ne otvarajući oči, u polusnu mi je uzvratila poljupce, a onda se predala mojim nestrpljivim rukama koje su je svukle do kraja. Vjeđe su joj i dalje bile sklopljene, ali znao sam da će me pogledati čim legnem na nju. Milovao sam njezine svježije ruke i blago zaobljene bokove. Išla je u susret mojim milovanjima šapćući nježne, nejasne riječi.

Ljubio sam je i milovao njezino toplo i čvrsto tijelo, a minute su prolazile. Ona je očito čekala da je uzmem, a ja ništa nisam poduzimao. Nisam mogao. Sheila to još nije uviđala, ali ja sam primijetio da me njezini poljupci ostavljaju ravnodušnim, da njezino tijelo ne uspijeva probuditi moje i da sve činim mehanički, iz navike. Volio sam njezino tijelo, čvrstoću njezinih dugih nogu i zlatni trokut ispod trbuha, volio sam mrke, mesnate vrške njezinih obliha grudi, ali bila je to troma ljubav, kojom se voli kakva fotografija.

- Što ti je, Dane? - upitala me je.

Govorila je ne otvarajući oči. Ruka joj je počivala na mom ramenu, a onda se spustila niz nadlakticu.

- Ništa - odgovorio sam joj. - Danas je bilo puno posla.

- Pa svaki je dan tako - ustvrdila je. - Večeras me ne voliš?

Jače se stisnula uza me i potražila rukom. Nježno sam se izvukao.

- Ma, mislim sam drugdje - opravdao sam se. - Imam nekih problema. Oprosti.

- Problema s Nickom?

U njezinu glasu nije bilo ni traga zanimanju za moje probleme. Točno je znala što želi i osjećala se frustriranom jer to ne dobiva. Potpuno sam je shvaćao. Nastojao sam misliti na nešto uzbudljivo, nastojao sam zamisliti Sheilino tijelo dok vodimo ljubav, njezina poluotvorena usta, blistave zube i onaj blagi hropac, svojevrstan gugut što ga je ispuštala dok je vrtjela glavom lijevo-desno i zarivala mi nokte u leđa i bokove. Sheila je čekala. Ne posve budna, ali dovoljno prisebna da shvati kako se sa mnom nešto čudno događa.

- Da - odgovorio sam. - Problemi s Nickom. Misli sam mu preskup.

- To je zato što nema dovoljno gostiju – primjetila je Sheila.

- Ne mogu mu to reći.

- Da, radije se baviš ženama koje onamo zalaze i ništa ne troše.

Odmaknula se od mene, a ja se nisam potrudio da joj se približim. Loše sam se osjećao i bio sam zabrinut. Očajnički sam i dalje prekapao po mozgu u potrazi za sjećanjima. Pred oči su mi se vratile večeri kod Nicka, cure koje sam ševio u telefonskim kabinama, sve one brinete i plavuše čiji dodir kao da mi je davao snagu.

Umjesto da me iscrpljuju, ti su kratki ljubavni koštaci sa ženama koje me nisu voljele i koje su u meni vidjele samo ono što i ja u njima - praktična i vješta partnera - uglavnom jačali moju želju za Sheilom. Svijest o pukoj materijalnosti njihove i moje želje kao da me je još čvršće vezala za ženu koju sam volio cijelim bićem.

Krasna li bića, doduše... Izbacivač kod Nicka! Tijelo mi je bilo hladno i mlitavo, dok su mi uznemireni mišići poput zvijeri poskakivali pod kožom, napinjući je u grčevima.

- Sheila... - promrmljao sam.

Nije odgovorila.

- Griješiš ako mi zamjeraš.

- Pijan si. Pusti me.

- Nisam pio, Sheila, stvarno.

- Radije bih da je od toga.

Glas joj je bio tih i napet, na rubu suza. Sheila... Silno sam je volio.

- Ma nije to ništa strašno - rekao sam. – Ali volio bih da mi vjeruješ. Možda griješim što se uopće time zamaram...

- Čak i da ti je Nick uzeo sav novac, Dane, to nije razlog da me tako odbacuješ.

Očajnički sam se pokušavao uzбудiti, zamisliti erotske prizore, odagnati tu bolesnu obamrlost koja me je prikivala za krevet. Sto sam puta vodio ljubav s Maxine i njoj sličnima, i sto sam se puta vraćao kući spokojan, sretan što tu zatječem svoju ženu i što je mogu zadovoljiti, jer baš sam svaki put u dodiru s njezinim savršenim tijelom dobivao novu snagu.

Nisam mogao. Nisam.

- Sheila - kazao sam - oprost. Ne znam što sad misliš, što sad zamišljaš, ali to nije zbog neke žene ili više njih.

Sad je jecala tiho i ubrzano.

- Oh, Dane, ti... Više me ne voliš. Dane...

Nagnuo sam se nad nju. Učinio sam što sam mogao. Ima žena koje možemo na taj način smiriti, a ja sam iskreno želio da Sheila bude sretna. No ona mi je naglo odgurnula glavu i zamotala se u plahtu, štiteći se tako od mojih dodira.

Ništa nisam rekao. U sobi je bilo mračno. Osluškivao sam. Jecaji su se stišali, a zatim mi je njezino pravilno i blago disanje dalo do znanja da je zaspala.

Oprezno sam ustao i vratio se u kupaonicu. Košulja je visjela na zidu. Uzeo sam je i pomirisao.

Sallyin miris, Annin miris, još su bili na njoj.

Osjetio sam kako mi tijelo čvrzne.

Ispustio sam košulju i dlanovima nekoliko puta protrljao lice. Miris gotovo da je ishlapio, ali još je bio prisutan, neodređen, pa ipak snažan. Pred oči su mi došle Ann i Sally, naša isprepletana tijela u vlažnome podrumu harlemskog bistroa.

Nedaleko od mene, u sobi, spavala je Sheila. Nikad se nisam pitao varam li je kada zadovoljavam želju s curama iz Nickova bara, povaljujući profesionalke u autu njihovih mušterija, drsko, njima pred nosom. No u tom sam času shvatio da je moje ponašanje bilo ružno i neoprostivo, jer u glavi sam je varao dok mi je tijelo prema njezinu ostajalo ravnodušno.

Pokušao sam se umiriti. No dobro, moguće je da čovjeka više iscrpi vođenje ljubavi s dvjema crkinjama nego s bjelkinjama; možda mi samo treba odmora. No moje je napeto tijelo govorilo suprotno, a slike koje su mi prolazile kroz glavu nisu nimalo nalikovale na modru vodu umirujućih jezera.

Ušao sam u kadu i pustio vodu iz tuša. Opet ledena voda - ovaj put da me smiri.

Jer nisam se usuđivao izvući korist iz stanja kojem se nalazio i probuditi Sheilu samo zato da odagnam njezine sumnje.

Bojao sam se. Bojao sam se da usporedba ovaj put ne bi išla njoj u prilog.

Iz kade sam izašao sav slomljen, teških udova, kao pregažen, više psihički nego fizički.

Vratio sam se u krevet i ležao u mraku, shrvan onime što sam itekako uviđao, sve dok me nije svladao san.

VIII

Spavao sam nemirno, izmučili su me košmari, ali sam se usprkos umoru probudio mnogo prije Sheile. Nejasno sam osjećao da moram otići prije nego što mi počne postavljati nova pitanja, prije nego što sinoćnji razgovor loše završi. Dijete je spavalo u susjednoj sobi; morao sam se brzo spremirati, jer ga je oko sedam ujutro ulična buka lako mogla probuditi.

Na brzinu sam se obrijao, presvukao donje rublje i bacio jučerašnje u lakirani sanduk. Odjenuo sam lagano odijelo i izašao.

Doručkovao sam u kafiću. Nisam se žurio. No morao sam još smisliti kako ubiti vrijeme - cijeli dan - prije posla.

Ušao sam u telefonsku kabinu i nazvao Sheilu.

- Halo?

Glas joj je bio zabrinut.

- Halo, ja sam - rekao sam. - Dobro jutro.

- Nisi doručkovao?

- Morao sam otići - objasnio sam joj. - Zbog onoga o čemu sam ti sinoć govorio.

Ništa nije rekla, a mene je oblio hladan znoj - pri pomisli da će poklopiti slušalicu.

- Ah, da! - izustila je naposljetku. - Sjećam se.

Ledenim je glasom izgovarala te riječi.

- Neću se vraćati - nastavio sam. - Ići ću ravno k Nicku. Jutros imam nekoliko sastanaka.

- Pripazi samo da nemaju previše ruža na ustima - spremno je odvratila Sheila.

Ovaj je put doista poklopila. OK. Vratio sam slušalicu na mjesto i izašao iz kabine.

Cijeli dan, sve do pet popodne - koliko vremena!

Mogu se prošetati. Pa u kino.

Potražiti stan!

Pri toj sam se pomisli nasmijeh. Nije to bio ozaren osmijeh. Bilo je to još jedno u nizu onih tričavih prisjećanja, oštra bol u još živoj, ali površinskoj rani, kojoj od srama ne možeš pridavati važnost.

Nastojao sam ne razmišljati o onome što me je tako silno zaokupljalo. Tako silno i potpuno da sam se, kao za velikih

katastrofa, uspijevaao isključiti - distancirati se - i ostati gotovo ravnodušan.

Isprva sam se bojao Richarda. Zbog njega sam sve mogao izgubiti, i društveni položaj, i ženu, i sina - cijeli svoj život. Danima sam strahovao i štošta pokušavao. Onda sam odlučio da ću se naći s bratom, suočiti se s njim licem u lice.

I našli smo se. Nažalost, nije bio sam. Uz njega sam zatekao i samo dno svoje duše. Da. Sad sam se bojao samoga sebe. Opasnost je dolazila iz mog vlastitog tijela. Iz tijela koje se okrenulo protiv svoga gospodara, nošeno nagonom koji mu nisam htio priznati.

Neka me Richard izda, neka izgubim položaj, ženu, sina... Sve dok uspijem ostati to što jesam, postoji mogućnost da sve vratim.

No iznevjeri li me vlastito tijelo, preostaje mi samo ništavilo.

Okrenuo sam se za djevojkom koja je bila predobro odjevena za ovo doba dana i ovaj kvart.

Bilo je sunčano. Bio sam živ.

Mislio sam na Sheilu.

Bio sam živ i nemoćan.

Ušao sam u neki bar. Barmen je preko košulje nosio bijelu pregaču. Priljavom je krpom čistio šank. Na podu je bilo piljevine.

- Viski! - naručio sam.

Poslužio me je bez riječi.

- Krasan dan - nastavio sam. - Što vam povjerljivi izvori kažu o popodnevnoj utrci?

- Ništa. Znam što i svi ostali.

- Čim je tu Bob Whitney, nema dvojbe.

- Sve će ih srediti - ustvrdio je barmen.

Nije baš bio brbljiv.

- Što se u ovome gradu može raditi u osam ujutro? - upitao sam ga.

- Ništa - odgovorio je. - Zapravo, može se šljakati.

- Imam vremena do pet popodne - požalio sam se ispijajući viski.

Žestica mi stvarno nije išla.

Stube ispred šanka vodile su na prvi kat. Odande se čulo premještanje kante i šum metle: netko je čistio. Pogledao sam onamo i spazio crno-bijelu pamučnu kutu debele crnkinje koja je klečala na posljednjoj stubi, dok su joj se široka leđa ritmično ljuljala.

- Još jedan viski - rekao sam barmenu.

Kud sa sobom u osam ujutro? Ugledao sam džuboks.

- Što sve ima? - upitao sam.

- Nemam pojma.

Odustao sam, obeshrabren.

- Koliko vam dugujem?

- Jedan dolar - odgovorio je.

Platio sam i izašao. Otišao sam do najbliže postaje metroa, kupio novine i pričekao vlak. Bio je krcat. Osjećao sam se manje usamljeno. Pa ipak, svi su oni nekamo išli. Svi su nešto bili. Ja nisam išao nikamo, a k tome sam stajao na samoj granici između dviju rasa koje su bile jednako spremne da me odbace. U novinama nije bilo ničega. Ostavio sam ih u vagonu i izašao.

Kao nekim slučajem, nedaleko od Harlema.

Ušao sam u prvu kemijsku čistionicu.

- Dobar dan - pozdravio sam.

- Dobar dan, gospodine.

Tu su bila dvojica, Židov i njegov pomoćnik. Svukao sam se u kabini i pričekao da mi hlače budu gotove. Bio sam prisiljen ostati tu. Tako ću utući pola sata. Što bih još mogao? Ulaštiti cipele? Pet minuta. Nešto pojesti? Ni to nije bilo dovoljno.

Cura. Bjelkinja. Moram pokušati. Moram provjeriti.

Postajao sam nestrapljiv.

- Požurite malo! - doviknuo sam vlasniku. - Imam sastanak s Betty Hutton.

- Poslužit ću vam sladoled da se osvježite - odvratio je istim tonom.

- Još malo i gotov sam. Nemojte je ozlijediti. Crta na hlačama bit će oštra poput britve.

- Ja ću njoj sjesti u krilo - rekao sam.

- Crta će i straga biti oštra.

Nisam nastavljaao. Ovaj je bio sušta suprotnost tipu iz bara. Previše je brbljao. Pričekao sam ne misleći ni na što. Osim na bjelkinju.

Znao sam gdje je mogu naći. Jedna od Nickovih zabavljačica stanovala je u blizini. Kući sam je vozio u prosjeku jednom tjedno. Ta se cura itekako isplatila. Nick je imao sreću. Ipak sam na pet minuta svratio i k čistaču cipela.

IX

Vrata mi je otvorila trljajući oči.

- Bog - rekao sam. - Jesi li sama?
- Za koga me smatraš?
- Za prijateljicu - odvratio sam. - Mogu li ući?
- Naravno.
- Smetam li?
- Mogu se odjenuti i pred tobom, zar ne?
- Pa, ne moraš se baš žuriti...

Pogledala me je škiljeći, pa odmaknula pramen kose koji joj je zaklanjao pogled.

- Što želiš? - upitala me je. - Prvi put dolaziš u ovo doba.
- Htio sam te vidjeti.

Odložio sam šešir na stol i sjeo pokraj njega.

- Zgodna si.
- Pa znaš kako izgledam. Nije to ništa novo.
- Može se podnijeti - odvratio sam.
- Čudan si jutros, Dane.
- Smeta ti?
- Što?
- Što sam došao...
- Zanima me zašto si došao.
- Što se praviš luda?

Bila mi je nadohvat ruke, pa sam je privukao k sebi. Nije čak ni pokušala zavezati kućnu haljinu i prepuštala mi se bez opiranja.

- Čudan si ti lik, Dane.
- Zašto?
- Kod Nicka nitko o tebi ništa ne zna...
- A što bi se to trebalo znati?

Nije odmah odgovorila. Ja sam joj za to vrijeme raskopčavao grudnjak. Imala je devetnaest godina, ne više. Svježe meso u Nickovu lokalnu.

- Odakle si?
- Odande... - rekao sam neodređeno pokazujući glavom.
- Iz Chicaga?
- Da.

- Čudno - promrmljala je. - Svi koji dolaze odande napiju se prije nego što nas i pipnu. Kao da se inače ne bi usudili.

- A vi ih vučete za nos - primijetio sam.

- Ne ako nam se sviđaju - izazovno je odgovorila dok mi je prilazila.

I dalje sam sjedio na stolu, na pravoj visini za ljubljenje njezinih grudi. To je potrajalo dobrih pet minuta. Sklopila je oči i pritiskala svoju mirisnu kožu na moje usne. Kad sam je jednom kretnjom htio posve svući, preduhitrla me je. Već sam joj prije ispod kućne haljine skinuo prozirni grudnjak. Venerin joj je brijeg bio posve depiliran, gladak i preplanuo.

- Zbilja si čudan... - ponovila je odvajajući se. - Nećeš valjda ostati na tom stolu?

- Odakle si ti? - upitao sam sada ja nju.

- Iz Brooklyna.

Nasmijala se i povukla me za ruke ne bih li ustao.

- Neću ti reći da sam rođena u najljepšoj kući Central Park Southa.

- I ne moraš. Radije mi reci jesi li u formi?

Protegnula se.

- Poprilično.

Skinuo sam sako, a ona se ispružila na krevetu. Izuo sam cipele, svukao odjeću. Ona je zapalila cigaretu i spokojno pušila, promatrajući me krajičkom oka. Kad sam joj se htio pridružiti, zaustavila me je.

- U kuhinji ima viskija.

- Ne pijem ga - odgovorio sam. - Ne baš često.

U ustima sam još osjećao okus alkohola koji sam popio sat prije.

- Izgledaš kao da ti treba - stala me je podbadati.

Bilo mi je jasno što gleda.

- Ne boj se - rekao sam - radi kad treba.

- Mislila sam da ti treba goriva.

- Rezervoar je pun.

- Onda dođi!

Spustila je ruku preko kreveta i ugasila cigaretu. Prišao sam i ispružio se pokraj nje. Neko sam je vrijeme milovao. Ništa nije govorila i nije me gledala.

Stao sam se pitati što mi se to događa. Nastojao sam je ljubiti po cijelome tijelu. To je obično na mene dobro djelovalo, čak i kad sam

bio umoran.

Ništa.

Bio sam uporan, znajući da je moji poljupci počinju uzbuđivati. Goli joj je Venerin brijeg bio topao i čvrst kao zlatna šljiva na suncu.

Odjednom sam ustuknuo. Na njoj se posve jasno osjećao miris sapuna.

Dovraga! Tako mogu povaliti i veš-mašinu...

Uspravio sam se i ustao. Ruke je podigla iznad glave, gledajući u stranu. Blag joj je osmijeh otkrivao bijele zube, a prste s krvavo crvenim noktima pritiskala je o dlanove. Grudi su joj se ubrzano nadimale.

Onda je shvatila da odlazim i naglo sjela.

- Dane! Što je sad?

- Ništa.

- Ostani sa mnom!

- Neću.

- Zašto? Dane... Molim te...

- Imala si pravo - rekao sam. - Ne mogu. Nisi ti kriva. Htio sam se uvjeriti i eto, nažalost, jesam.

- Dane! Molim te... Sad kad si me ovako napalio...

- Pa dobro - rekao sam. - Hajde, lezi. Sredit ćemo to.

Ona se ispružila, a ja sam sjeo pokraj nje i dao sve od sebe. Nije baš bilo zabavno, ali ima i gorih stvari. U svakom slučaju, bila je čista. Ubrzo sam vidio kako joj se tijelo napinje i nudi, šake stišću, a onda opuštaju. Ostala je ležati na leđima, spokojna i opuštena.

- Dane... - promrmljala je. - Mali moj.

- Sve OK?

- Dane... To mi se jako, jako sviđa.

- Drago mi je - rekao sam.

- Nije ti bilo mrsko?

- Pa čuj, činiti to ili se kladiti na utrkama...

- Zbilja si grozan, Dane, ali... Hoćemo još jednom?

- Ne vidim zašto - odvratio sam. - Rezultat je, rekao bih, prilično obeshrabrujući.

- Ja ne bih rekla, a za tebe me ionako nije briga.

- Upravo to i ja mislim - nadovezao sam se. - Došao sam k tebi da provjerim mogu li još. Stvar je riješena: ne mogu.

- Dovoljan si mi.
- Hvala. Jesi li već pokušala spavati s nekom curom? Čini mi se da je to za tebe.

- Pa... Voljela bih pokušati - rekla je. - Misliš li da je isto?

- Meni svakako jest.

- Ne uzbuđuj se, Dane. Ima raznih lijekova za to.

- Ma daj... U mojim godinama, shvaćaš li ti to?

Odjednom sam primijetio daje ton kojim razgovaramo iznenađujuće prijateljski. Svašta. Možda žene vole impotentne muškarce. Pravi ih frajer uvijek pomalo plaši. Boje se da će ih povrijediti. Impotentan je muškarac poput dobre frendice.

- To se svima događa - ustvrdila je. - Ja sam plaćena da to znam.

- Ne zaboravi da su tvoje mušterije najčešće pijane, a za impotenciju nema boljeg od poštena pijanstva.

- Istina - priznala je. - No ti ne piješ. Možda si samo sit svega. Jesi li ikad pokušao s muškarcem?

Nasmijala se vidjevši me namrštena.

- Jebi se! - odvratio sam. - Radije bih s konjem!

- Ne bi ga ozlijedio, to je sigurno - podbola me je.

I to je bila primjedba dobre frendice. Nisam na nju odgovorio.

- Možeš probati nešto drugo - predložila je. - Dvije žene, tri žene...

- Ma cijeli djevojački internat, kad si već i ti tu...

- Ili crnkinju. Navodno su...

- Začepi!

Ovaj sam se put narogušio. Ozbiljno. Istinski razbjesnio. Gledala me je začuđeno. Na svu sreću, više ništa nije rekla. Udario bih je.

Okrenuo sam se i stao se oblačiti u tišini. Čuo sam kako se meškolji u krevetu. Moj je bijes splasnuo.

- Dane - rekla je šapćući - žao mi je...

Ta je cura zapravo bila posve OK.

- Ma sve u redu - odvratio sam.

- Nemoj se gristi, Dane... Ja... doista... Dane, hvala ti.

Zaboga, ta će me drolja još i ganuti... Što to imaju u sebi?

Zbog čega govore takve stvari?

Ustala je i sitnim korakom otišla po kućnu haljinu koja je ležala na naslonjaču.

- Želiš li kave, Dane?

Zakopčao sam hlače.

- Može.

Zgrabio sam je dok je prolazila pokraj mene. Poskočila je od straha i uputila mi uznemiren pogled. Zagrlio sam je i ovlaš poljubio.

- Hvala, sestrice.

Laknulo joj je, pa mi je uzvratila poljupcem i šmugnula u kuhinjicu. Čuo sam kako premeće posuđe i pali plin. Pjevušila je neku modernu melodiju.

Ostavio sam sako i zavalio se u naslonjač. Bio sam u komi. Crknut. Mogli su me iznijeti na tačkama.

X

Malo zatim vratila se s cijelim doručkom na pladnju. Dok je razmještala šalice i tanjure na sklopivom stoliću, pitao sam je:

- Onda? Doista ti se svidjelo kao i prijašnjih puta?

- Kojih prijašnjih puta? - pobunila se. - Pa nisi ovamo baš često navraćao...

- Očito nisam na tebe ostavio bogzna kakav dojam - ustvrdio sam.

- Zaboga - odvrtila je - koliki su otad protutnjali ovuda... No ono što si maloprije učinio...

Porumenjela je.

- Ne volim govoriti o tome, Dane. Možda sam drolja i što god hoćeš, ali ne volim govoriti o tome. Kada to činim za novac, drukčije je.

- Nemaš prijatelja koji bi ti takvo što mogao priuštiti? - upitao sam je.

- Nemam - odgovorila je. - Imala sam jednog, on me je i uvalio u taj posao, Dane, ali bio je pravi gad. Bilo mu je samo do moje love. Mislila sam da me voli, pa sam na sve to pristala zbog njega, ali on nije mario za mene. Više ga nisam vidjela. Imao je i drugih cura, a New York je napustio nakon sukoba s Lucianovim tipovima.

- Zašto nisi napustila taj posao? - zapitao sam.

- Zato što čovjek ne može vječito crkavati od gladi, Dane. Posao i nije tako loš. A zašto ti ne napustiš svoj?

- Imam ženu i dijete - rekao sam. - I volim ih. Kao što kažeš, posao i nije tako loš.

- Imaš sreće - dobacila je. - Ma ne, zapravo mi je drago da sam sama.

- Mnoge tvoje kolegice žive zajedno. Možda je tako lakše.

- Ne znam, Dane. Radije bih...

Oklijevala je.

- Zašto si stala? - upitao sam je uljevajući kavu u šalicu.

- Radije bih nekog poput tebe, Dane. Nekog snažnog i nježnog. Onda bi mi radio ono što i ti maloprije...

Sjela mi je u krilo ne mareći za šalicu koju sam držao i koja se opasno zaljuljala.

- Ali ti to ne želiš, Dane.

Sjajno. Dođem k toj curi, kažem joj da hoću spavati s njom, ne dignu mi se, a ona se zalijepi za mene kao mušica za med. Stvarno su lude.

- Imam ženu i dijete - kazao sam.

Obuzeo me je sram pri pomisli na Sheilu. Sheilu koju sam sinoć onako okrutno razočarao. Sheila. Načas sam zamislio sebe s ovom droljom, a nju s nekim drugim muškarcem, i u meni se probudio bijes. Uvijek je tako. Oženiš se i spavaš s drugim curama bez ikakvih skrupula. No čim zamisliš svoju ženu s nekim drugim... mogao bi poubijati cijeli svijet. Tu se ništa ne može, te dvije stvari nisu povezane. Muškarac svoju ženu nikada ne vara.

- Draga si - nastavio sam. - Ali ne želim. Zaslužuješ ti bolje od impotentnog frajera.

Pritom sam joj milovao sisu, pa je ružičasti vršak napeo prozirnu svilu kućne haljine. Ona se stala prepuštati, pa mi se pola kave izlilo u tanjurić.

- Stani! - rekao sam. - Nije pametno. Hajde, ustani i brzo se spremi. Vodim te u kino.

- Super! - uskliknula je. - Kao da smo dečko i cura...

- Baš tako - složio sam se.

Naravno, nisam joj htio reći zašto je vodim u kino. Ni njoj ni ikomu drugom. Čak ni samomu sebi. Nastojao sam ne misliti na to.

XI

Bilo je dva popodne kad se spremila. Na to uvijek ode više vremena nego što treba, ali mi je ovaj put odgovaralo. U kinu će biti više ljudi.

Uostalom ja sam odabrao dvoranu u koju ću je odvesti. Bilo je to omanje kino nedaleko od djevojačkoga koledža, koje je uvijek bilo dupkom puno. Dakako, postojala je mogućnost da moj plan neslavno propadne, ali u pričuvi sam imao alternativu.

Napustili smo stan i liftom se spustili u prizemlje. Krišom sam je promatrao. Uprkos mladosti nešto u njezinu hodu i načinu odijevanja odavalo je čime se bavi. Tad mi je sinulo da sam ja uspijevao prikriti nešto mnogo gore. Uspijevao sam, a to sam namjeravao i u budućnosti.

A zašto, pomislio sam provocirajući sam sebe. Čemu sav taj trud, sav taj radni staž kod Nicka? Da bih sad bio impotentan... Što se može... No bio sam spokojan: sve će doći na svoje mjesto.

Čudno. Jučer me je ono sa Sheilom ubilo u pojam. A maločas me je pred tom curom obuzeo bijes. Pa onda još i kriva riječ u krivo vrijeme... No sad sam bio spokojan kao nikad.

Znao sam što mi je činiti.

Koračala je uz mene. Zgodna cura. Noge, grudi, lice. Sve je bilo za pet. Treba znati odabrati alibi.

Stigli smo u kino i uzeo sam dvije ulaznice. Slijedio sam je metalnim stubama, presvučenim debelim tepihom, dok je snop svjetla razvođačeve džepne svjetiljke rezao mrak.

Pogledao nam je ulaznice.

- Ima još samo odvojenih mjesta. S nekim se zamijenite.

Jedan nula za Dana. Ona je sjela, a ja sam se smjestio iza nje, dva reda dalje.

Deset minuta poslije tiho sam ustao i zaobišao gledalište s donje strane. Došao sam do izlaza za nuždu i našao se na ulici. Prolazio je prazan taksij. Krenuo sam ga dozvati rukom.

Ne. Ne taksijem. Metroom.

Pogledao sam na sat. Imam dovoljno vremena.

Uputio sam se prema metrou.

XII

Prije ulaska u prljavi bistro u kojemu sam dan prije susreo Richarda, neupadljivo sam bacio pogled u lokal. Nije bilo mnogo gostiju. Nešto crnaca, polutana, ali i bijelaca. Pravi *no man's land*.

Ušao sam, namjerno spustivši šešir na oči, i krenuo ravno prema stubištu.

Pri mojemu prolasku muškarac za šankom jedva da je podigao glavu. Do mene je doprla opora vlaga s hodnika, pa sam duboko udahnuo ne bih li se iznova priviknuo.

Ugledao sam vrata i ušao bez kucanja, najtiše što sam mogao. Richard je spavao ispružen na prljavom divanu. Na stolu je bila prazna boca. Ni traga Ann i Sally. Kakva sreća! No prostorija je odisala njihovim mirisom. Osjetio sam kako mi i protiv volje tijelo reagira, baš kao što nije htjelo reagirati u prisutnosti Sheile ili one Nickove male.

Richard... Platit će mi za to.

Jednim sam se skokom našao na njemu i zgrabio ga za vrat. Nije imao vremena ni kriknuti. Stiskao sam iz sve snage i pod prstima osjetio kako popušta jezična kost.

Bez oklijevanja. Bez tragova. Onda sam ga pustio i, ne ostavljajući mu vremena da udahne, prekrpio mu lice jednim od probušenih jastuka s divana.

I stao pritiskati. Njegovo se koščato tijelo bacakalo na sve strane i umalo mi nije izmaknulo.

Nastojeći ga svladati, gotovo da sam cijeli nalegao na njega, čvrsto držeći njegove noge među svojim.

Stiskao sam poput očajnika, ali njegovo rne je koljeno ipak pogodilo u jaja. Od boli mi se zavrtjelo u glavi i došlo mi je da povratim, ali nisam ispuštao jastuk i uspio sam Richarda prikovati za požutjelu tkaninu divana. Njegove su se ruke grčile na mome desnom zglobu nastojeći odmaknuti jastuk, no uspio sam podvući ruku pod njegovu glavu, a tom se klinču nije mogao oduprijeti.

Koprcao se dobrih pet minuta. Već mi je počelo ponestajati snage, činilo mi se da mi oči kolutaju na sve strane. Osjećao sam kako mi niz tijelo curi znoj u potocima, lijepeći mi košulju za napete mišiće.

Richardova je ruka ostala na mom zglobu, ali njegovi me prsti više nisu stiskali. S teškom sam se mukom oslobodio.

Više nije trebalo pritiskati jastuk.

Ne skidajući ga s Richardova lica, na brzinu sam mu pretražio džepove. Priljav notes. Novac. Svakojake gluposti. Kladionički listići. Raspored utrka. Ostalo nije bilo opasno.

Trebalo se požuriti.

Odignuo sam jastuk. Gadan prizor. Otišao sam do stola, maramicom pažljivo uzeo bocu i odložio je pokraj njega nakon što sam mu ostatak alkohola izlio po tijelu i odjeći.

Teško da će itko na to nasjesti. No tko će se uopće zapitati je li tomu mješancu pronađenom u podrumu šugavoga harlemskog bistroa doista zatajilo srce?

Murjaci u svakom slučaju neće.

Pogledom sam prošao po sobi. Ništa se nije promijenilo. Popravio sam Richardovu odjeću. Pretražujući ga, trudio sam se da je ne poremetim previše. I dobro da jesam. Sad je bio krut i hladan kao betonski blok. Tako to biva kad se odapne pri velikom naporu.

Hitro sam izašao. Učinilo mi se da su se za mnom otvorila neka vrata. Osvrnuo sam se. Ništa. Slegnuo sam ramenima i popeo se. Prešao sam bistro našao se vani.

Koliko je sati? Prošao je jedan sat. Dobro. Krenuo sam istim putom natrag i ušao u metro.

Brzo sam došao do kina. Nitko nije nadzirao izlaz za nuždu. Gurnuo sam vrata na kojima je pisalo "Zabranjen ulaz". Još jedan vlažan hodnik. Prisjetio sam se onoga drugog.

Nisam osjećao grižnju savjesti.

Pogledao sam kroz zatamnjeno staklo na vratima koja vode u dvoranu. S druge strane nije bilo nikoga.

Gurnuo sam ih. Zaskočili su me glasovi glumaca, pa sam pretrnuo. Onda me je obasjala svjetiljka razvođača koji se učas našao pokraj mene.

Baš sam glup. Nema veze, imam dobar izgovor.

- Što tu radite?

Pružio sam mu svoju ulaznicu.

- Gdje je zahod?

- Ne tuda, gospodine - rekao je pregledavši poderanu ulaznicu koju mi je odmah zatim i vratio. - Ovuda.

- Hvala - odvratio sam.

Dvije minute poslije došao sam do svog mjesta. Bilo je zauzeto, ali je mjesto ispred bilo slobodno. Sjeo sam i potapšao prijateljicu po ramenu.

- Hello! - rekao sam.

Ona me je zgrabila za ruku tiho kriknuvši, kao da sam duh.

- Dane! - prošaptala je. - Preplašio si me!

Odmah zatim pustila me je i utonula natrag u ekran. Sve je išlo kao po loju. No nije mi bilo drago što me je uhvatila baš za zglobov za koji me je prije jedan sat stiskao Richard.

No što je, tu je...

Bolje o tome i ne misliti.

XIII

Stvari su se odvijale onako kako sam i predvidio. Novine su sutradan to spomenule u nekoliko redaka i sve je stalo na tome.

Ponovo sam bio uz Sheilu. Upravo je zaspala, a ja sam ustvrdio da se moje stanje ne popravlja.

To popodne ni kod Nicka nisam ništa obavio. Nisam ni pokušavao.

Pokušao sam se pribрати, pronaći objašnjenje.

No činilo mi se da to nadilazi moje snage.

Zašto ne mogu s tim curama? Sa svojom ženom? Jučerašnja mi je rečenica odjekivala u ušima.

"Ili crnkinju. Navodno su..."

Je li to stoga što je kontakt s onim dvjema crnkinjama negdje duboko u meni probudio osjećaj da sam crnac? Osjećaj koji je sa sobom nosio i sve pradjedovske strahove, pa tako i strah crnca pred bjelkinjama...

To se zove kompleks... Možda je to to. No nisam se osjećao crncem više nego jučer. Osjećao sam se jednako bijelim kao i prije.

Što onda? Ne postoje valjda nagoni kompleksi? Ili možda postoje?

Grozničavo sam razmišljao. Razmišljao sam i rukama po tijelu i susrećući se s dokazom svoje impotencije.

No namjerno sam tragao u krivome smjeru. Jer zapravo sam znao što želim, a na kraju sam to sebi i priznao. Bezuspješno sam pokušao sa Sheilom, i bezuspješno i s drugom bjelkinjom.

Sad mi je trebala crnkinja. Eto. Moram to učiniti. Moram saznati.

Kao i prethodnog jutra ustao sam krišom, posve tiho. Mogla su biti tri sata. Otvorenih noćnih klubova bilo je još napretek.

Pronaći ću mulatkinje.

Želio sam što tamniju. Znojnu. Debelu.

Na brzinu sam se obukao i zatvorio za sobom vrata. Namjeravao sam se vratiti prije nego što se Sheila probudi.

Prošao sam tri bloka kuća, a onda naišao na taksu. Nasumce sam mu dao neku adresu u Harlemu. Bijelcu ondje nije lako naći ono što sam ja tražio. Ipak, nisam uzalud pet godina bio izbacivač. Poznavao sam takva mjesta.

Nisu baš ni tako rijetki bijelci koji žele van iz svoje kože.

XIV

Mjesto nije bilo bog zna što. Šugav bar, poput mnogih drugih. Ušao sam. Unutra nije bilo mnogo ljudi. Tri-četiri žene, pet-šest muškaraca i barmen u nekom odvratnom sakou.

Naručio sam viski sa sodom. Barmen me je poslužio. Dok se naginjao prema meni da mi vrati novac, šapnuo sam mu:

- Ima li slobodnih cura?

Sumnjičavo me je odmjerio.

- Šalje me Ikey Lion - umirio sam ga.

- U redu - na to će on.

S njegova crnog lica iščeznula je napetost. Sagnuo se, nešto prtljao oko boca, a zatim se uspravio. Pružio mi je neku pohabanu posjetnicu.

- Dva bloka odavde - pojasnio je. - Recite da vas šalje Jack.

- Hvala - odgovorio sam.

Ostavio sam mu dobru napojnicu i izašao. Dva bloka. Pet minuta. Ušao sam. Zgrada je dosta dobro izgledala. Ulaz je bio slabo osvijetljen, a čuvar je spavao pokraj telefonske centrale. Popeo sam se na šesti kat. Pozvonio sam dvaput, kao što je olovkom bilo napisano na posjetnici koju mi je dao barmen. Otvorila mi je žena od svojih tridesetak godina, dobro odjevena, s mnogo nakita na sebi. Nije bilo lako pogoditi je li mulatkinja ili samo Meksikanka. Ja sam u toj igri bio dosta vješt.

- Uđite - rekla je kad sam joj pružio posjetnicu izgovarajući Jackovo ime.

Zatvorila je vrata i spustila ulaznu zavjesu. Slijedio sam je. Otvorila je druga vrata, podigla drugu zavjesu. Prostorija u kojoj sam se našao nije bila loše namještena.

Sjeo sam u kožni naslonjač.

- Želite li jako tamnu ženu? - upitala me je.

- Dosta - odvratio sam.

Njezin je pogled u meni budio nelagodu.

- Ne premršavu? - nastavila je.

Smješkala se.

- Može li se birati? - upitao sam.

- Naravno. Poslat ću vam dvije.

Nestala je iza trećih vrata. Čekao sam. Srce mi je kucalo malo brže nego inače.

Ubrzo se vratila, gurkajući pred sobom ojaču, veoma tamnu curu i mladu, svjetliju mulatkinju, savršeno pravilnih crta lica, vitku i visoku. Prvoj je moglo biti dvadeset i pet godina. Druga zasigurno nije imala više od šesnaest.

- Ovo je Rosie - rekla je šefica. - A ovo je Jo - dodala je spuštajući desnu ruku mlađoj curi na rame.

Rosieina je haljina bila prilično dekoltirana, a crna joj se koža sjajila u polumračnoj prostoriji. Smiješila se svojim mesnatim, našminkanim usnicama. Druga me je nepomično promatrala.

Šefica je vidjela da oklijevam.

- Možete i obje... - rekla je.

Izvukao sam novčanik. Ona mi je prišla. Platilo sam.

- Rosie, povedite gospodina.

Slijedio sam ih u treću prostoriju, u kojoj se nalazio samo visok krevet u kutu i umivaonik, smješten u svojevrsnoj niši i odvojen zavjesom. Taman tepih prekrivao je pod. U prostoriji je bilo veoma mračno; obasjavala ju je tek malena ružičasta svjetiljka.

Rosie se već svukla i ispružila na krevetu. Sumnjičavo sam odmjerio Jo. Uvjerivši se u opravdanost svoje sumnje, nasmijao sam se.

- Ti možeš ići - rekao sam. - Ne volim dečke.

Nasmiješio se bez imalo nelagode. I Rosie se stala smijati.

- Tvoja me je šefica nasamarila - dodao sam.

- Pustite ga da ostane - zamolila je Rosie.

Skinuo sam jaknu. Jo je raskopčao haljinu i pustio je da klizne na pod. Stajao je ondje, posve gol i bestidan.

- Pustite ga da ostane - ponovila je Rosie smijuljeći se. - Nećete požaliti.

- Ne volim ja te stvari.

- Jesi li ikad probao? - upitao je Jo hladno.

Ostao sam zatečen.

- Nema šanse da probam - odgovorio sam.

- Dođite - pozvala me je Rosie. - Pustite sad to. Znae, ja znam voditi ljubav na francuski način...

- I ja - odvratio sam.

Skinuo sam preostalu odjeću. Nisam više imao razloga za zabrinutost. No doista nisam želio tog momka u sobi. A možda je postojalo i neko drugo rješenje.

Uviđao sam da sam se nepotrebno brinuo. Zapravo, to sam i očekivao. Prihvaćao sam činjenicu da je mojoj muškosti potrebna crnkinja. No sad sam htio biti iskren prema samomu sebi.

Ne spavati s Rosie. Ionako sam znao ishod.

Ograničim li se na promatranje - na promatranje njih dvoje - bez ikakve ću sumnje ponovo moći sa Sheilom. A Sheila mi je bila prijeko potrebna. O tome nije bilo dvojbe.

Rosie me je čekala. Prišao sam krevetu i sjeo na rub.

- Dođi - rekao sam Jou.

Učas je bio ondje. Pogledao sam Rosie. Nestrpljivo je čekala.

- Hajde, Jo - rekao sam. - Ja ću vas gledati.

- Dođite i vi - uzбудila se Rosie.

- Ja ću vas gledati - ponovio sam.

Bez imalo stida prišao je curi koja mu se nudila izvijajući leđa. Nježno, ali čvrsto, uzeo ju je preda mnom. Činilo se poput kakva neumoljiva obreda. Rosieine su se noge napele. Bio sam prilično fasciniran. Osjećao sam njezin miris dok sam pogledom pratio ples njegovih mišića. Nakon nekog vremena Rosie ga je odgurnula. Ostao je ležati pokraj nje. Promatrao me je.

- Dođi - rekla je Rosie. - I ti.

- Neću - odvratio sam.

Besramno je milovala Joa.

- Zašto? - upitala je. - Ni ja ni Jo nismo bolesni.

- Nije zbog toga. Htio sam nešto provjeriti. Provjerio sam i to mi je dovoljno.

Jednim je skokom zauzela klečeći položaj i pokušala me zgrabiti. U sekundi sam osjetio vreo i opojan dodir njezinih požudnih usana, ali uhvatio sam je za kovrčavu grivu i odmaknuo se. Ustao sam; opirao sam se s teškom mukom. Bilo je to poput zasljepljenosti. Toliko sam želio tu curu da me je cijelo tijelo boljelo. I Rosie je očito trebala mene koliko i ja nju.

Silovito se bacila na Joa.

Sad sam čuo još samo njihovo dahtanje i tih šum njihovih isprepletenih tijela.

Otišao sam do niše u kojoj se nalazio umivaonik. Stavio sam glavu pod slavinu i odvrnuo je. Nekoliko sam minuta ostao pod mlazom, zadihan i očajan. Kad sam se malo smirio, vratio sam se u prostoriju polako se obukao.

Ni Jo ni Rosie na mene više nisu obraćali pozornost. Otvorio sam vrata i izašao.

Na ulici sam udahnuo. Pogledao na sat. Prošlo je pet.

Pošao sam kući.

XV

Sheila je i dalje spavala u istome položaju. Od mog se odlaska očito nije ni pomaknula. Uvukao sam se do nje i uzeo je i prije negoli se uspjela probuditi. Nije otvorila oči, ali mi je ovila ruke oko vrata i prepustila se milovanjima nestrpljivo im izlazeći u susret.

Zatim se odmaknula, zadovoljena i umorna, s blagim smiješkom na usnama. Privio sam se uz nju s osjećajem nelagode, jer nisam bio u stanju sve to ponoviti.

- Dane... - rekla je sneno.

- Molim - odgovorio sam. - Oprosti za ono sinoć i noćas.

- Dane, jesi li doista zaokupljen svojim problemima?

- Kunem ti se - izjavio sam. - Mislim da sam pronašao rješenje.

- Baš čudno... - promrmljala je. - Čudno da na tebe to tako djeluje.

Doista, bilo je čudno. Tko bi rekao...

- Bio sam premoren - pokušao sam se opravdati - Sad mi je bolje.

Sjetio sam se Rosie i Joa na onome velikom krevetu i vratio djelić snage. No Sheila je već tonula u san.

XVI

Izašao sam načas iz Nickova bara da nešto kupim. Prodavači novina nudili su posebno izdanje.

Pročitao sam, ne shvaćajući, naslove na prvoj stranici: "Crnac otišao predaleko i ubio brata - Optužuje ga žrtvina ljubavnica - Policija traga za Danom".

XVII

Ann je zalupila vratima telefonske kabine i našla se na ulici. Osjećala je kako je noge izdaju. Morala je prikriti drhtanje ruku da ne privuče pozornost.

Krenula je niz ulicu žurnim korakom, a onda skrenula ulijevo. Nakon još jednog bloka zgrada ugledala je kafić u kojemu joj je Sheila zakazala sastanak. Ušla je i sjela. Bio je to lokal u koji je mogla sjesti ne privlačeći pozornost.

Čula je kako prodavači novina nude posebno izdanje. Novinari nisu gubili vrijeme, a ni policija. Vrata su se otvorila i pojavila se zgodna plavuša. Nosila je plavi pusteni šešir koji je spomenula u telefonskom razgovoru. Kratko se osvrnula oko sebe, a onda prišla Ann.

- Vi ste gospođa Parker? - upitala je Ann.
- Jesam - odgovorila je Sheila.
- Moram vam nešto reći. Možemo li ostati ovdje?
- Zašto ne? - kratko će Sheila.
- Teško mi je to reći.

Sheila ju je pogledala, a onda uzela torbu. Lice mlade mulatkinje se smračilo.

- Ne želim novac. Činim to zbog Richarda.
- Richarda? Ah, da. Ona glupa priča. Takozvani Danov brat.
- Nije priča - usprotivila se Ann. - Odselite se dok još nije kasno. I ne pokazujte se. Dan će i vas ubiti.
- Besmislica - promrmljala je Sheila.
- Vidjela sam kako Dan ubija svoga brata - nastavila je Ann. - Dan u sebi ima crnačke krvi. On je crnac. Bojao se da Richard ne ode k vama i sve ne izbrblja. Previše vas voli. Ubio je Richarda da se više ne bi morao boriti. Ali ja sam ga vidjela kako napušta prostoriju. Richard je bio moj čovjek.

Govorila je isprekidanim i turobnim glasom, a Sheila ju je promatrala očiju raskolačenih od užasa i nevjerice.

- Gluposti - rekla je. - Riječ je o nekome drugom. Dan nije crnac.
- Jest - odvratila je Ann. - Ima u sebi četvrtinu crnačke krvi. Barem četvrtinu.
- Gluposti - ponavljala je Sheila. - To bi se vidjelo.

- Dobro znate da se ne vidi - ustvrdila je Ann.
- Ali Dan nikoga ne bi mogao ubiti - suprotstavila se Sheila. - Pogotovo ne vlastitoga brata...
- Posao mu je da prelaćuje ljude - primijetila je gorko Ann. - To je njemu mačji kašalj. A moj je čovjek mrtav. No ja ću ga osvetiti. Ustala je. Bila je krajnje uzrujana.
- Govorite koješta - rekla je Sheila. - Tu nema nikakve logike.
- Kupite novine. Ondje sve piše. Policija je već izvršila provjeru.
- Uhitili su Dana? - Sheila je iznenada problijedjela.
- Vjerojatno to upravo čine.
- Zašto to nisu učinili prije objavljivanja članka u novinama?
- Vlasnik lokala u kojemu radi sigurno je platio murjake - ustvrdila je Ann. - A oni ne vole takve skandale. Moraju čekati da izmigolji.

XVIII

Dan je prodavaču novina žustro pružio kovanicu od pet centa i iščupao mu novine iz ruku. U njima je Annina fotografija i priča. Njegove fotografije nije bilo. Kakva sreća!

Pogledao je desno. Lijevo. Prolaznici. Doimali su se bezopasnima. Nailazio je taksu. Kad je došao do njega, Dan mu je dao znak i u hipu se našao u njemu. Kroz stražnje je staklo vidio dvojicu muškaraca kako silaze s pločnika i gledaju u njegovu smjeru.

Stao je požurivati vozača:

- Malo brže.
- Kamo? - upitao je ovaj.
- Skreni onamo.

Vozač je poslušao, a motor zabrujao.

- Sljedeća desno - rekao je Dan.

Pretražio je džep i izvukao dvije novčanice od dolara.

- Evo ti. Prije skretanja uspori.

Muškarac je poslušao. Dan je otvorio vrata.

- Samo nastavi ravno i daj gas.

Iskočio je na pločnik. Točno s druge strane nalazio se ulaz u metro. Prešao je ulicu i pohitao prema njemu.

Policijski auto stao je skretati uz podulje cviljenje kočnica.

Dan je slegnuo ramenima. Bez žurbe je izašao udaljio se u suprotnome smjeru.

Stvar je u tome da se ne treba predobro skrivati.

Niti se udaljavati od Sheile.

U hodu je razmišljao.

Cura kod koje je jučer bio. Skuhala mu je kavu. Bez pitanja je prihvatila njegov dolazak. Ona ga neće ostaviti na cjedilu.

U Nickov je bar obično svraćala oko deset navečer.

Promijenio je smjer kretanja. Najbolje da se odmah uputi onamo. Možda je kod kuće.

Koračao je brzo, susrećući ravnodušna lica, dok se, izgubljen u gomili, pokušavao usredotočiti na osnovni problem.

Umaknuti murji.

Najbolji način da joj se umakne zacijelo je bio ne mariti za nju, kao da uopće i ne postoji.

XIX

Muriel je na ulazu skidala rukavice. Poskočila je začuvši kratak zvuk zvona.

Okrenula se na petama i pošla vratima. Skinula je sigurnosni lanac i otvorila.

Dan se na brzinu ušuljao u stan i zatvorio lakirana vrata.

- Bog - rekao je. - Dugo te nije bilo.

- Čekao si me? - upitala ga je začuđeno.

- Bio sam dolje - promrmljao je Dan. - Od pola šest.

- Zar stvarno misliš da dane provodim dangubeći kod kuće?

Djelovala je ljutito.

- Moram ostati kod tebe - rekao je Dan tek tako.

- Ma ti si lud, Dane... K meni zalazi gomila ljudi. Ne možeš se tu smjestiti.

- Još jučer si to htjela...

Grubo je odvratila:

-Nisi baš iskoristio priliku...

-Ali ti jesi - rekao je prilazeći joj i hvatajući je za ruku.

Probljedjela je.

- Nemoj me tako stiskati, grubijane jedan! Jesi uopće...

Koprcala se, a onda se izvila i oslobodila. Na oči su joj navrle suze.

- Oh, Dane... Ti uopće nisi svjestan svoje snage.

On joj je pustio nadlaktice i pognuo glavu.

- Slušaj, Muriel. Policija me traži.

- Što si učinio?

- Ubio. Brata. Pročitaj u novinama.

Muriel je zinula od čuda.

- To si ti?

Šutke je kimnuo.

- Slušaj, Muriel! - najednom je rekao. - Sve to zajedno nije važno. Moram ostati kod tebe. Ne mogu se udaljiti iz ovoga kvarta.

- Zašto?

- Zbog žene. Moram ostati u blizini.

Ona je slegnula ramenima.

- Natovarit ćeš mi murju na leđa. Slušaj, Dane, dobar si ti momak, ali moraš otići odavde. Reci mi ako želiš da ti...

Nakratko je zastala, pa nastavila:

- Odlazi! Hajde, požuri! Ne želim da mi dođe murja. Znam kako je iza rešetaka.

On ju je promatrao, ne shvaćajući.

- Muriel... moram ostati...Moja žena će otići...

- Ostavi svoju ženu na miru! Jesi li joj već rekao da si crnac?

Danovo se lice skameni. Teško je disao.

- Savjetujem ti da to više nikada ne ponoviš -promrsio je.

Muriel je ustuknula. Dan je nepomično stajao, sav napet.

Ona se u skoku našla u sobi i zatvorila vrata. Sjurio se onamo, ali ključ u bravi već se okretao.

Vrata su škljocnula. Čuo je kako ona s druge strane premješta pokućstvo. Onda se začuo udarac u vrata, zatim prasak, nakon čega se na dasci od koje se odvojio jedan iver pojavila sićušna rupa.

Dan je zastao. Promotrio je ranu u drvetu. S druge je strane odjeknuo njezin glas:

- Odlazi! Odlazi ili ću pozvati policiju.

Čuo je kako podiže slušalicu. Polako je stao uzmicati, ne okrećući se. Rukama je napipao kvaku. Našao se na stubištu. Usne su mu se micale izgovarajući konfuzne, nerazgovijetne riječi.

- Sheila - izustio je napokon.

Htio je pozvati lift, ali se predomislio i spustio stubama. I dalje je razgovarao sam sa sobom:

- Moram je vidjeti. Moram znati.

Sišao je. Što je bio bliže ulici, korak mu je postajao sigurniji. Pogledavši na brzinu oko sebe, uvjerio se da ga vani nitko ne čeka, pa je diskretno izašao.

Nakon što je prevalio nekoliko metara, stao je kopati po džepovima. Prebrojio je novac i zaključio da ima oko trideset i dva dolara. Gotovo ništa.

Vratio se istim putom i ponovo ušao u zgradu koju je upravo napustio. Ograda na stubištu savijala se pod njegovom težinom i zgrčenim prstima. Vrata su još bila otvorena. Muriel se nije usuđivala izaći.

Tiho je ušao, a zatim s treskom zatvorio vrata.

Prišao je drugim vratima zadržavajući dah.

Pričekao je.

XX

Sheila je koračala kao u snu. Ugledala je prodavača novina. Tražeći novčić od pet centa u torbi, shvatila je da je nije zatvorila.

S užasom je pogledala naslovnicu, koja je još bila ljepljiva od svježe boje. Na njoj se nalazila fotografija djevojke s kojom se maločas sastala, kao i priča o ubojstvu, sa svim pojedinostima koje novinari mogu iščeprkati kad si žele dati truda.

Odlučila je da se neće vraćati kući. Zacijelo su je ondje čekali.

Okrenula se. Čovjek koji je hodajući čitao novine zaustavio se. Ona mu je prišla.

- Vi ste iz policije - rekla je.

On nije opovrgnuo. Nasmiješio se, zavukao ruku u džep i izvadio iskaznicu.

- Inspektor Cooper - predstavio se. - Nisam se ni trudio prikriti - nastavio je kao da se ispričava.

Nekako ga je zbunila činjenica da ga je tako brzo razotkrila. Bio je mlad i nimalo antipatičan.

- Ne čini se da ste namjeravali pobjeći - dodao je - Ovo je obična rutina. Slijedili smo crnkinju.

- Je li policija već u stanu? - upitala je Sheila. - Čujte, nemojte mi lagati. Ne želim to. Ne želim se vratiti. Nemam nikakvu namjeru bježati i...

Načas je oklijevala.

- ... baš me briga što će biti s Danom – nastavila je odlučno. - Želim telefonirati kući. Mogu li?

Nasmiješila mu se. Bila je zgodna, ali prilično vulgarna. Plavuša, dakako, malo širih bokova.

- Naravno - rekao je muškarac - ali uz moju pratnju.

Ovoga neće biti teško motati oko prsta.

Otpratio ju je do najbliže telefonske govornice i pričekao vani, dovoljno daleko da ne čuje što govori. Ona se nasmiješila, slegnula ramenima. Odškrinula je vrata.

- Slobodno priđite - pozvala ga je. - Nemam što skrivati, jasno? Ako je itko u ovoj priči namagarčen, onda sam to ja, a ne vi.

On je i dalje stajao uz vrata. Bilo mu je neugodno.

- Samo ću dadilji reći da odvede maloga k mojoj mami - rekla je. - Zatim ću s vama u policiju, pretpostavljam, a trebat će mi i odvjetnik. Ondje bi me mogli uputiti na nekoga. Ne želim ostati u braku sa zločincem.

Cooper je kimnuo.

- Dopustite da ja nazovem - predložio je. - Policija je kod vas. Učinim li to, pustit će dadilju iz kuće. Reći ću im da ništa ne unište i ne odnesu – dodao je. - Tako je sigurnije.

Ona mu je prepustila mjesto i dala mu broj.

- Hvala vam - rekla je naglašeno ganuto.

Pocrvenio je jer ga je gledala ravno u oči. Bila je dobro odjevena, za razliku od onih kurvi što ih je najčešće skupljao. A muž joj je bio crnac i ubojica. Neobične li žene! Je li sve to bilo zbog nje? Dobio je vezu i u nekoliko riječi sredio stvar.

- Je li... - upitao je sramežljivo.

- Što?

- Je li vaš muž imao kriminalnu prošlost? Je li činio išta nezakonito prije negoli je ubio brata?

- Ne znam - odvrátila je Sheila. - Zašto?

- S dobrim bi se odvjetnikom mogao i izvući - stao je objašnjavati Cooper. - Iskaze su dali samo ona žena i barmen. To bi samo po sebi bilo dovoljno da završi na električnoj stolici, ali... ako ga je žrtva ucjenjivala... Znae, u cijeloj nas priči zbunjuje činjenica da vaš muž doista ima sva obilježja bijelca.

- Pa?

- Slučaj je nezgodan - rekao je Cooper. - Nikad se ne zna što sve dobar odvjetnik može iščeprkati. Da mu je, što ja znam, majka varala oca i da je uistinu bijelac. Ljudi su prilično skloni vjerovati da crnci lako prelaze granicu dopuštenoga. Treba ih razuvjeriti. Hoću reći da se na to ovdje, u New Yorku, gleda drukčije, diskriminacija je manje izražena, ali dolje, na Jugu, ova će stvar podići veliku prašinu.

- Shvaćam - odvrátila je Sheila.

- Stoga, ako vam je poznato išta što bi dovelo do njegove osude...

- Jeste li vi svjesni što od mene tražite? - zapitala je Sheila.

- Maločas ste rekli da vas nije briga što će biti s njim - ustvrdio je Cooper.

- Naravno - promrmljala je Sheila - ali ipak sam s njim živjela pet godina. Imamo dijete.

Iznenada je uvidjela što se događa i začuđeno pogledala Coopera.

- Recite... Zatvorit će ga, osuditi i pogubiti ?

- Ne znam - odgovorio je Cooper s nelagodom.

- O, Gospode Bože! - izustila je Sheila. - O, svemogući Gospode!

XXI

Muriel je uznemireno osluškivala. Nije telefonirala policiji, samo je na telefonu protresla slušalicu. Usplahireno je promatrala mali revolver što ga je držala u ruci. Čak se ni uz njega nije osjećala spokojnije. Čula je kako su se ulazna vrata zalupila uz tresak, nakon čega je nastupila tišina. Dan je sigurno dao petama vjetra. Ovdje ionako nije imao što tražiti. Osjećala se čudno pri pomisli da se brata spremao ubiti dok se jučer prepuštala njegovim milovanjima. Nije se htjela prisjećati što joj je sve pritom radio. Više nije znala je li bilo ugodno ili nije.

Dan je sigurno otišao. Htjela se u to uvjeriti.

Podigla je slušalicu, tiho je spustila, a zatim okrenula broj policije. Stala je govoriti kao da se s druge strane netko javio. Dala je adresu i svoje podatke. Zahvalila je i ponovo protresla telefon.

Vrata sobe popustila su i širom se otvorila. Stol i dva stolca što ih je stavila pred njih srušili su se kao kula od karata. Muriel nije imala vremena ni uperiti revolver u Dana. On je već cijelom svojom težinom bio na njoj i pritiskao joj usta teškom, hladnom rukom. Sklopila je oči i prepustila se.

- Šuti - prošaptao je bezlično. - Šuti ili ću te zadaviti. Sad ću maknuti ruku s tvojih usta, ali ako išta pokušaš, ubit ću te. U sekundi si gotova, vjeruj mi.

Osjetila je kako mu stisak popušta. Boljele su je usne i zubi, a na vratu joj je zacijelo ostao modri trag Danove druge ruke. Više se nije toliko bojala. Možda ju je htio ubiti.

- Gdje ti je novac? - tiho ju je upitao.

- Nemam ovdje ništa - prošaptala je. - Gotovo ništa... - brzo je dodala uočivši promjenu na njegovu licu.

- Gdje ti je novac? - ponovio je.

- Imam samo pedeset dolara - rekla je.

- Muljaš.

Govorio je istim bezličnim, neosobnim glasom.

- Kunem se, Dane...

- Gdje ti je torba?

- Nije u torbi, Dane. Ondje imam samo desetak dolara.

Zaplakala je.

- Dane, ja gotovo da i nemam novca. Što mogu učiniti?
- Daj mi što imaš. Požuri se!

Ustala je posrćući i krenula prema revolveru. Donova šaka pogodila ju je u desnu dojku. Bila bi vrisnula, ali on je već bio pokraj nje i stavio joj ruku na usta. Odmah ju je pustio. U ustima je osjećala okus krvi. U kutovima njezinih našminkanih očiju pojavile su se suze.

- Požuri se! - ponovio je Dan.

Nije se ni pomaknula. Nešto ju je sprečavalo da poslušša. Nešto joj je oduzimalo snagu: bila je mlitava i troma, nepokretna i nemoćna. Odlučnom kretnjom Dan je strgnuo s nje gornji dio haljine i stao je razodijevati. Pokušala ga je zaustaviti.

- Znaš gdje cigareta jako peče? - upitao je.
- Dane, preklinjem te!

On ju je pustio.

- Daj mi taj novac. Posljednji put ti kažem.

Skrušeno je otišla do komode i otvorila prvu ladicu. Dan ju je slijedio pogledom. Premještala je neke i ne svilene predmete, a onda pružila Danu svežanj novčanica. On ga je bez riječi strpao u džep.

- Nisi pozvala policiju - iznenada je ustvrdio. - Inače bi već bili tu.
- Nisam.
- Znao sam. Osluškivao sam. Loše glumiš.

Ona je ponovo zaplakala.

- Dane... Meni... Bilo mi je mnogo ljepše jučer. Boli me. Ozlijedio si me. Sigurno mi je nešto i...

- Koliko tu ima? - prekinuo ju je ne mičući se s mjesta.
- Dvjesto dolara. To je sve što imam, Dane, kunem se.

Držala se za grudi i jecala.

- Pusti me, Dane. Odlazi! To je sve što mogu učiniti za tebe. Imaš sav moj novac.

- Jučer ti je bilo ljepše... - ponovio je njezine riječi.

Kimnula je.

- I meni - rekao je. - Da sam te jučer tražio da ostanem, dopustila bi. - Da sam pošten - nastavio je i danas bih učinio isto što i jučer. Dao bih ti za tvojih dvjesto dolara. Ali ne želim. Jučer sam se htio u nešto uvjeriti i to je sve. Sam čin ništa mi nije značio.

- Šuti, Dane. Odvratan si.

On je odmahnuo glavom, pomalo začuđeno.

- Svi vi to kažete. Ti, Nickovi gosti, novine. Ja svoj posao obavljam pošteno. Nisam ja kriv što ga moj brat nije obavio. Nisam ja kriv što ga ti nisi obavila. Jučer si mi trebala naplatiti i ne davati mi do znanja da od tebe mogu nešto tražiti. Taj mi novac treba. Da sam mogao ostati kod tebe, znati što radi Sheila... Nisi htjela. Prisiljen sam na ovo. U istoj bih situaciji sve to ponovio.

Muriel ga je gledala, prestrašena zvukom njegova tiha i jednolična glasa.

- Pitat će me kako sam postao bijelcem - dometnuo je. - Ispitivat će me. Razvalit će me, prebiti. Što će biti sa Sheilom? Zar ne shvaćaš da je ne mogu ostaviti bez nadzora...

Podigao je pogled.

- Kad odem, ne smiješ odmah zvati policiju. Moraš pričekati barem dva sata.

Pokušala je izdržati njegov pogled, ali ipak je okrenula glavu.

Zatim ga je pogledala, dišući isprekidano. On je zamahnuo daje udari i ona je vrisnula. Kvirgava ju je Donova šaka pogodila u bradu i doslovce odignula od tla. Tijelo joj se uz tih jauk srušilo na krevet.

Dan se zagledao u šaku. Zglob na jednom prstu počeo mu je naglo oticati. Začudeno je pogledao Muriel. Činilo se da spava. Više se nije micala, a vrat joj se nakrivio pod tako nezgodnim kutom da bi svatko poželio da smjesta promijeni položaj.

Stao je osluškivati. Vani nije bilo komešanja. Murielin vrisak nije privukao ničiju pozornost.

Nagnuo se nad nju i položio svoju tešku ruku na tanku, sjajnu tkaninu grudnjaka. Bila je mrtva.

- Nisam htio... - prošaptao je Dan. - Samo sam te htio ušutkati, dok ne odem.

Promotrio je nepomično tijelo. Bila je jako lijepa. Jako lijepa za jednu kurvu.

Okrenuo se i na komodi ugledao ručnu torbicu.

Dvanaest dolara i nešto sitniša. Uzeo ih je i izašao, brižno zatvorivši oboja vrata. Okrenuo je ključ u bravi i opremio ga u džep.

XXII

Crno mu se piše - ustvrdio je Cooper. - Ovo su najnovije informacije o njemu. Ubio je neku ženu, prostitutku koja je zalazila u bar u kojemu je radio. Odnio je sav njezin novac, a vjerojatno ju je ubio kako bi je silovao, sudeći prema položaju tijela i tragovima koje smo pronašli na truplu. Liječnici to još trebaju potvrditi. Zatim je taksijem krenuo prema Brooklynu, gdje mu se gubi svaki trag. Tražimo ga već tri dana, ali kao da je u zemlju propao.

- Ja u hotelu ne mogu ostati unedogled - izjavila je Sheila. - A teško mi pada pomisao da bih se nakon svega trebala vratiti kući. Hoćete li još jedan viski?

On se poslužio, a Sheila je zapalila cigaretu.

- Želim živjeti – nastavila je. - Jako sam voljela Dana. Ali to više nije Dan kojega sam voljela. Pitam se kako je samo mogao učiniti sve te strahote.

- Njegovim žilama teče crnačka krv - primijetio je Cooper. - To ipak štošta objašnjava.

- Ni sad još ne mogu vjerovati - rekla je Sheila. - Isprva me je ta vijest toliko prenerazila da sam povjerovala, a bijes mi je u tome pomogao. No sada, kad ponovo razmislim, ne mogu vjerovati.

- Pa ipak... - odvratio je Cooper. - Njegovi dokumenti to nepobitno dokazuju.

- Posve sam izgubljena - pojadala se Sheila. - Ne znam što mi je činiti, komu se povjeriti. I usprkos svemu još mislim na Dana kakav je bio prije svega ovoga.

Cooper je odmahnuo.

- Pustite sve to - rekao je. - Okrenite novu stranicu. On je sada prošlost. Ne možete se hvatati za prošlost.

- Znam - odgovorila je Sheila. - No osjećam se nekako podvojeno, ako me razumijete.

Načas je zašutjela.

- Sve mi je ovo veoma naporno - zaključila je. - Psihički i fizički.

- Vrijeme će sve zaliječiti - primijetio je Cooper.

- Ne znam - rekla je Sheila. - Nadam se.

On je ustao.

- Jučer je bilo strašno - nastavila je ona. - Htjela bih da se cijela ta stvar okonča. Zar ondje doista mora biti novinara?

- Izgleda - rekao je Cooper.

Nastupila je duga tišina. On kao da je oklijevao nešto domisliti.

- Mogu li vas jednu večer izvesti van? - upitao je napokon, crveneći se.

- Baš ste ljubazni - odvratila je smiješeći se neodređeno.

- Ni govora - uozbiljio se. - Meni bi to bila velika čast.

Ona je uzdahnula.

- Čudno... Policajce nikad nisam tako zamišljala.

- Shvatit ću to kao kompliment - rekao je Cooper i još se jače zacrvenio. - Oprostite, sad moram poći. Dužnost zove.

- Javite se - odvratila je.

XXIII

Dan je čekao. Već tri dana nije napuštao prljav sobičak što mu ga je vlasnik hotela, mulat, iznajmio za trideset dolara dnevno.

Još jedna adresa za koju je saznao kod Nicka - povjerio mu se neki pijanac. Krevet je bio tvrd i škripao je. U uskoj niši, koju je gazda zvao zahodom, bilo je žohara.

Novine su se gomilale na krevetu, stolcu, posvuda. Dan je čekao vlasnika. Pozorno je osluškivao zvukove u kući, ne skidajući oka s jedinoga prozora kroz koji je mogao nadzirati ulicu.

Čelo mu je bilo obliveno znojem. Ovratnik mu je bio prljav, a obrazi neobrijani i upali.

XXIV

Vratio se tek u pet sati. Kroz prozor sam vidio da je sam. Nisam više kanio dopuštati toj gnjidi da me drži u škripcu. Čuo sam zvuk njegovih koraka na stubama. Ušao je u svoju sobu, koja se nalazila na prvome katu.

Mislio sam na Sheilu. Trebao sam Sheilu.

Na što sam drugo mogao misliti? Gorko sam se smiješio prisjećajući se noći kada, priljubljen uz nju, ništa nisam mogao učiniti, kao i iduće noći, kada se sve to umalo nije ponovilo.

Sve je to bilo zbog Richarda. Upropastio mi je cijeli život.

Čuo sam kako ispod mene gazda razgovara sa ženom. On je govorio, a ona ga je povremeno i manje-više naglo prekidala. Imala je dubok, prodoran glas. Bila je mulatkinja, poput njega, ali mnogo tamnija. Od pomisli na nju Sheila mi se činila još potrebnijom.

Iako mi je bilo drago što sam ubio Richarda, morao sam biti na oprezu i pričekati da se sve slegne. Morao sam se po svaku cijenu skrivati dok se stvar ne smiri, a onda potražiti Sheilu i otputovati s njom u neku drugu zemlju. Mogao sam otići i sam, a onda joj pisati da mi se pridruži, ali tko će tako dugo čekati! Imao sam još oko devedeset i pet dolara ali sutradan sam morao napustiti hotel. Trebalo ih je po svaku cijenu zadržati u džepu.

Na katu niže zaškripala su vrata. Žena je nešto rekla. Glas joj je odzvanjao stubištem. Stala se tromo penjati. Išla je k meni. Otvorila je bez kucanja.

- U novinama nešto piše - rekla je pokazujući izdaleka. - Morate otići odavde.

- Zašto niste zvali policiju? - upitao sam.

Pogledala me je s tračkom nemira u očima.

- Morate otići - ponovila je. - Nismo nikoga zvali jer su se svi okomili na vas kao psi. Čak i da ste nitkov najgore vrste, bili smo dužni pomoći bratu u nevolji, ali sad više ne možemo.

- Zašto? - upitao sam. - Bojite se da bih mogao nastaviti s ubijanjem?

- Ne bojimo se, ali morate otići - rekla je.

- Platit ću vam do sutra.

- Svejedno - odvrátila je. - Neki tvrde da vam je brat prijetio, ali žena koju ste ubili nije vam prijetila, a i okrali ste je nakon što ste je ubili i silovali.

Stao sam se smijati. Ubio i silovao. Naravno, jer sam crnac.

- Slušajte - rekao sam. - Dobro znate što se sve o crncima piše u ovoj zemlji. Nisam je ubio. Udario sam je šakom da je ušutkam.

Odmjerila me je uznemireno.

- Ovdje sam tri dana - dodao sam. - Da je postojala ikakva opasnost, u ta bi vas tri dana već otkrili.

- Sad počinju ozbiljno pretraživati - ustvrdila je.

Počeo sam se živcirati. Govorila je jednoličnim glasom, kao da su joj sve moje riječi posve nevažne.

- U redu - rekao sam. - Otići ću sutra uvečer, kako smo se i dogovorili. Naravno, savjetujem vam da ništa ne pokušavate.

Bit će da sam malo previše povisio glas, jer sam začuo korake njezina muža koji se penjao k nama.

- Sigurno mislite da za ovu šugavu rupu trideset dolara nije dovoljno? - nastavio sam.

- Nije stvar u sobi - promrmljala je. - Riskiramo vaš život i svoju slobodu. Moj vas muž nije ni htio ovdje.

Na to je on ušao. Izbjegavao je da me gleda u oči. Zastao je korak iza žene.

- Pokažite mi te novine - rekao sam.

- Slušajte! - on će na to. - Učinili smo što smo mogli, dragoviću, ali sad će sve kvartove okrenuti naglavce i više nije sigurno. Nimalo sigurno. Slušajte, dragoviću, morate napustiti hotel.

Prišao sam im. Ona se nije ni pomaknula, ali zato je on neznatno ustuknuo.

- Želim vidjeti te novine - ponovio sam.

Odmah, trebale su mi odmah. U njima zacijelo govore o mojoj ženi. Gazda je zakoraknuo naprijed, istrgnuo novine iz ženinih ruku i vratio se do izlaza.

- Otiđite odavde i dobit ćete sve novine. Slušajte, dragoviću, vratit ću vam i novac od sutrašnjeg najma.

Izračunao sam zalet. Još nije imao posla s mojim refleksima. Pokušao je odskočiti unatrag, ali sam ga ščepao i uvukao natrag u sobu, nogom zatvorivši vrata.

- Daj mi novine!

Žena se nije micala. Promatrala me je razrogačenih očiju, šakama stišćući prsa koja su ubrzano disala.

- Daj mi ih! - ponovio sam gledajući u nju.

Ona je pokupila novine i pružila mi ih. Gurnuo sam ih u džep.

- Uzmi konopac od zavjesa.

Bez riječi je poslušala i otrgnula tanki pleteni konopac. Muškarac se nije micao. Ukočio se od straha. Lijevu sam mu šaku turio pod nos.

- Vidi! - rekao sam. - Oni ovo nazivaju ubojstvom.

Brada mu je tiho krenula i srušio mi se u naručje. Nisam jako udario. Ovaj sam put bio siguran. Srce mu je ujednačeno kucalo.

- Ne boj se - umirio sam ženu.

- Ne bojim se - odvratila je. - Učinila sam što sam morala.

Muškarcu sam vezao ruke i gurnuo ga pod krevet.

- Otići ću - rekao sam. - Čim pročitam novine.

Sad sam već bio posve miran, pa mi ruka nije podrhtavala dok sam ih rastvarao. U njima se nalazio sažetak obavljenih obavijesnih razgovora. Svi su me prikazivali kao opasna luđaka, ne spominjući previše da sam crnac.

Pisali su i o Sheili. Unajmila je odvjetnika i pokrenula brakorazvodnu parnicu.

Dvaput sam pročitao taj odlomak. Jedva da su išta o njoj rekli. Nije bilo čak ni fotografije. Netko je filtrirao članke. Bit će da sam dugo ostao zamišljen. Žena se nije micala. I njezin je muž, dolje pod krevetom, bio miran.

Prišla mi je.

- Želite li prije odlaska nešto pojesti?

Sheila. One dvije noći. Ann, Sally, Rosie. Već četiri dana nisam ni taknuo ženu. U sjećanje mi je navrlo Murielino tijelo i najlonski kombinezon što ga je imala na sebi.

- Ne - odgovorio sam. - Nije mi do jela.

Primijetila je kako je gledam, ali ništa nije rekla. Stajala je ondje, a grudi su joj se ubrzano nadimale. Uzeo sam je na željeznom krevetu, ne skidajući se. Ona se ničim nije suprotstavila. Spopala me je neka neobična želja. Imao sam dojam daje prošlo cijelo stoljeće prije negoli se prenela iz obamrlosti. Spolovilo joj je bilo meko i vrelo, poput užarena izvora. Gibala se polako, rukama prelazeći po

mojemu nemirnom i napetom tijelu. Zatim me je stisnula uza se; činilo se da svoje tijelo želi utisnuti u moje. Stenjala je kao što cvili životinja, gotovo nečujno, i nesvjesno.

XXV

Još sam dugo ležao pokraj nje, a ona se nije pokušavala osloboditi. Visoko sam joj zadigao haljinu i rukom mehanički milovao čvrst i gladak trbuh. A onda sam začuo tipa pod krevetom; počeo je stenjati i koprcati se. Ustao sam. Dovevši malo odjeću u red, provjerio sam drže li još konopci. Činilo se da rže. Onda je ustala i žena.

- Sad morate poći - rekla je. - Morate otići.

- Kamo da idem?

- Pronašli ste ovo mjesto, naći ćete i drugo – prošaptala je.

- Traže me - odvratio sam. - Traže me po cijelom gradu. Ne mogu nos promoliti, netko će me prepoznati.

- Ne mogu vas ovdje zadržati - tiho je rekla.

Muškarac pod krevetom sve se jače koprcao. Prišao sam mu i izvukao ga iz jazbine.

- Gdje ga možemo staviti? - upitao sam je.

Pogledala me je bez riječi, ali ono što mi je pročitala na licu zacijelo je bilo dovoljno, jer se polako okrenula, otvorila vrata i povelala me stubištem. Sišli smo na prvi kat. Nikoga nismo sreli. U kući je sve bilo tiho. Uvela me je u neku omanju prostoriju, a onda mi pokazala druga vrata, koja je zatim i otvorila. Bila je to prilično odvratna kuhinja sa sudoperom, ispod kojega se nalazio zidni ormar. U njemu je ležala hrpa starudije - starih četki, konzervi, krpa.

Jednu kuhinjsku krpicu zavezao sam mu oko usta, ne prečvrsto, a zatim sam ga polegao na svu tu kramu. Zatvorio sam vrata ormara nakon što sam se uvjerio da otvori u stjenkama propuštaju dovoljno zraka.

Čuo sam kako se u ormaru koprcalo. Sigurno je bezuspješno pokušavao naći udobniji položaj.

Žena je stala nasred kuhinje i više se nije micala.

- Slušaj - rekao sam joj. - Čuješ li me?

Kimnula je.

- Otići ćeš kamo ti kažem. Pitat ćeš živi li gospoda Parker još ondje. Sheila Parker. To mi je žena.

Ponovo je kimnula u znak pristajanja.

- Ako više nije ondje, pokušaj saznati gdje je, i gdje je beba.

- Vaš sin? - upitala je.

Sad sam ja bez riječi kimnuo, osjetivši kako mi se stišće grlo.
Nastupio je tajac.

- Nakon toga ću otići. No... želim znati.

Dao sam joj adresu i pojedinosti. Bešumno je napustila prostoriju i začuo sam zatvaranje drugih vrata. Stao sam se ogledati po kuhinji. Na kraju sam opazio komad sapuna i britvu, pa sam se pred minijaturnim ogledalom osvježio i obrijao. U hladnjaku sam pronašao i nešto hrane.

Bila mi je vraški potrebna.

XXVI

Kad se žena vratila, bio je već mrak. Ja sam se smjestio u njezinu sobu, a povremeno sam ustajao i provjeravao dosađuje li se moja mušterija u zidnom ormaru.

Bio sam gotovo sretan kad sam je ugledao na ulici, pa ipak, obuzela me je neka strašna tjeskoba i bojao sam se što će mi priopćiti. Ušla je. Čuo sam njezin korak u susjednoj prostoriji. Pogledala je u kuhinju, pa se vratila u spavaću sobu, nimalo iznenađena što me tu zatječe.

- Otišla je - reče. - Sad je u hotelu *Welcome*. Nedaleko odande. A dijete je kod bake. Ona je dobro. Namjerava se uskoro vratiti, za dva-tri dana... Možda i prije.

- Jesi li razgovarala s njom? - upitao sam.

- To mi je rekla hotelska poslugarica.

- Kako oni to znaju?

Neveselo se osmjehnula.

- Imaju uši. Razgovarala je o tome s nekim murjakom. Zove se Cooper. Sav se uzvrtio oko nje. U hotelu zbijaju šale na njegov račun. Zacrveni se kao curica. Mali je to hotel.

- Nadziru li ga? - zapitao sam.

- Ima nekoliko murjaka - odvratila je. - Ali ne previše. Prašina se najviše podigla u novinama. Činjenica da su ubijeni crnac i prostitutka zapravo ne zanima pretjerano ni policiju ni narod. Priča da je ona ubijena i silovana zanimljiva je novinama. Bit će zanimljiva i na sudu. No nikoga za to nije briga.

- Zašto spominješ sud? - prenuo sam se.

- Zbog te ćete žene počiniti glupost - odgovorila je. - Imali ste vremena, mogli ste se udaljiti, sakriti se, a vi ste pustili da vam pripreme klopku. Oni će sada čekati da sami u nju upadnete.

Nacerio sam se.

- Neka se oni samo nadaju da će me vidjeti pred sucem - rekao sam. - U nadi je spas.

Ona se polako stala svlačiti.

- Što to radiš? - upitao sam.

- Idem leći - odgovorila je zastavši. - Sigurno ne biste bili mirni legnem li negdje drugdje. Ne namjeravam vas odati. Ne mislim da

ste opasni.

Prošla je pokraj mene i ispružila se na krevetu.

- Možeš se pokriti - dobacio sam joj. - Nije mi više do toga.

Ništa nije odgovorila, nego se uvukla pod plahu. Navukao sam zavjese i upalio svjetlo. Odjednom mi se ta soba gadila, kao i miris u njoj. Susprezao sam se da ne povratim. Trebala mi je žestica.

Otišao sam u susjednu sobu, koja im je zacijelo služila kao ured, i pronašao je u regalu. Neki jeftin rum.

Bilo je još pola boce. Dovoljno da me uspava.

Zatvorio sam vrata koja su vodila na stubište i spremio ključ u džep. Što bih dao za dobar revolver...

S bocom sam se vratio u sobu. Sjeo sam za stol i otpio. Rum je bio odvratn.

Postojala je mogućnost da vidim Sheilu. U hotelu. Prije nego što ode. Ustao sam i otišao provjeriti situaciju u kuhinjskom ormaru. Na povratku sam prošao pokraj prozora i odmaknuo zavjesu da pogledam van. Neki je auto upravo skretao na uglu i vidio sam ga samo načas. Policijski auto. Pokušao sam dokučiti je li netko iz njega izišao. Bili bi ispred hotela. Prilijepio sam lice za staklo.

Začuo sam kucanje na ulaznim vratima, a zatim i zvono.

Učas sam bio na stubištu. Za sobom sam dvaput zaključao vrata, a ključ spremio u džep. Brzo sam se penjao i za minutu sam se našao na zadnjem katu. Na tavanu sam pronašao prozorčić kroz koji sam izašao na krov. Nisam smio ni časa časiti. Sigurno su se nadali da će me zateći u sobi.

Uspijem li se izvući i požurim li, imat ću vremena svratiti do Sheile.

Verao sam se po krovu sve do susjedne zgrade, koja je imala barem četiri kata više od ove na kojoj sam se nalazio. Išao sam što sam mogao brže, ali bilo je jako strmo.

Do mene je odozdo počelo dopirati neko komešanje. Stiskao sam zube da ostanem pribran. Stigao sam do unutrašnjeg dvorišta hotela i ruba susjedne zgrade.

Nisam se imao za što primiti.

Vratio sam se prema ulici. Provirio sam polako i posve tiho. Dolje su stajala četiri muškaraca. Policajci. Prepoznao sam ih po kapama. Nisu gledali.

Mogao sam birati između odvodne cijevi ili ljestava pričvršćenih za fasadu, no potonje su bile u tako lošem stanju da se nisam usuđivao riskirati.

No preko cijevi se nije moglo popeti. Primio sam se za prvu prečku ljestava u obliku slova u. Već trula od hrđe, prečka je pod mojom rukom popustila.

Postojao je način da se izvučem. Iskoristio sam prostor koji je prečka oslobodila i uvukao se u taj kavez od prečaka. Tako sam se mogao penjati leđa oslonjenih o zid. No bio sam zarobljen. Penjao sam se što sam brže mogao.

U hotelu su murjaci sigurno izgubili dosta vremena razvaljujući dvoja vrata.

Jedanaesta prečka također je popustila i ostala mi u ruci. Zadržao sam se laktovima i koljenima.

Uz dodatan napor došao sam do vrha susjedne zgrade. Osvrnuo sam se i malo predahnuo. U tom se trenutku u zid tik do mene zabio metak, a kamene krhotine izrešetale su mi desnu ruku.

Bez zastajkivanja svom sam se brzinom uzverao na krov. Bio je prilično strm, ali sam se uspijevao održati. Trčao sam - da, trčao - po sivkastoj kovini. Nisam se osvrtao ni lijevo ni desno. Pogled sam upravio prema sljedećem krovu. Morao sam im umaknuti, i to što prije.

Sljedeća je zgrada bila u istoj ravnini s ovom po kojoj sam i dalje trčao. Bio je to nezgrapnan, nespretan trk, pri kojemu se moje tijelo iscrpljivalo izvijajući se na sve strane ne bi li održalo ravnotežu.

Četvrta je zgrada bila dva metra niža, ali je nagib njezina krovišta bio još veći, pa sam se na samome rubu naglo zaustavio. Okrenuo sam se i rukama uhvatio za taj rub. Nogama sam klizio zidom, a onda svom težinom doskočio na sam vrh krovišta. Četveronoške sam nastavio sve do dimnjaka, gdje sam ugledao dovoljno velik prozor. Prilijepio sam se za krov poput pijavice i dovukao se do njega. Očima sam stao gutati unutrašnjost.

Nigdje nikoga.

Rubom rukava omotao sam desnu ruku i jednim udarcem razbio staklo. Proširio sam otvor što sam brže mogao i uvukao se u stan. U ormaru je bilo odjeće. Na brzinu sam uzeo sivu jaknu i ostavio svoju modru, ispraznivši prethodno džepove. Siva mi je manje-više bila po

mjeri. Zamijenio sam i šešir te krenuo k vratima. Bila su zaključana izvana. Okrenuo sam zasun i vrata su se otvorila. Izašao sam.

Na stubištu nije bilo nikoga. Odozdo je dopirao žamor. Napregnuo sam uši i shvatio da polovina stanara te zgrade s ulice prati moje hvatanje.

Tiho sam se spustio. Kad sam se stopio s mnoštvom, nitko na mene nije obraćao pozornost, pa sam se mirno udaljio. Skrenuo sam u sljedeću ulicu. U sivoj je jakni bilo cigareta. Iz opreza sam jednu zapalio. Imaju što pretraživati cijelu noć. A ja dovoljno vremena da nakratko posjetim Sheilu.

Boljela su me križa i mišići, ali osjećao sam se slobodnim, slobodnijim nego što sam uistinu bio.

Sjetio sam se metka koji se zabio pokraj moje ruke. Promotrio sam ruku. Bila je malo ogrebana, uz jedva primjetan trag osušene krvi. Polizao sam ranicu i pomislio kako mi treba revolver.

Imao sam novca za polovni. Iz zalagaonice.

Znao sam za jednu nedaleko od svojega stana. Nedaleko od mjesta na kojemu je sada boravila Sheila. Vodio ju je neki starac pun love.

Htio sam ići metroom. No taksu je ipak sigurniji.

Pozvao sam prvi koji je naišao i dao adresu. Pravu, točnu. Nije bilo potrebno muljati. To se čini kad postoji stvarna opasnost. Velika opasnost. Taksist nije opasnost. Izašao sam, platio i vidio da je zalagaonica zatvorena. Pa što? Stari je živio u stražnjem dijelu dućana. Bilo je dovoljno ući s druge strane.

Ušao sam u zgradu i pozvonio mu na vrata. Ubrzo je dotrčao i odškrinuo vrata da pogleda tko je. Lanac je bio dovoljno dug, pa sam u tor umetnuo nogu. Istodobno sam ga zgrabio za rever izlisanog odijela i zaprijetio mu.

- Otvori ili ću te živog spaliti. Brzo, pa ti neću ništa.

Rukom je napipao i otkvačio lanac. Čuo sam njegovo teško disanje. Ušao sam.

- Bog - rekao sam pustivši ga. - Prepoznaješ li me?

- Ali... uh... - promrmljao je, i dalje prestrašen.

- Da, ja sam Dan - potvrdio sam. - Želim kupiti revolver. I metke.

- Ali vi već imate revolver - prošaptao je.

- Nemam - odvratio sam.

Pružio sam mu ključ koji sam uperio u njega.

- Uzmi ga, za uspomenu - dometnuo sam. - A sad požuri!

Činilo se da se malo umirio. Pošao sam za njim u dućan.

- Ali... uh... - zavapio je - strpat će me u zatvor prodam li vam revolver...

- Ne brini se - odgovorio sam. - Izgledat će kao pljačka. Hajde, brzo!

Otvorio je ladicu ispod pulta. Ondje je bilo raznog oružja. Uzeo sam veliki revolver i provjerio okvir. Bio je prazan.

- Metke - rekao sam.

Pružio mi je kutijicu metaka i ja sam napunio okvir. Preostale sam metke spremio u džep. Revolver je bio pretežak za džep. Htio sam ga metnuti za pojas. No predomislio sam se i nehajno ga uperio u starca.

- Imaš li što gotovine? - upitao sam.

Nije odgovorio, nego je podigao ruke u nebo. Usta su mu drhtala kao u zeca.

- Ma daj - rekao sam. - Spusti ruke. Imaj povjerenja. Ta znaš da ubijam rukama.

Poslušao je i pretražio džepove. Izvadio je stari, nabrekli novčanik i dao mi ga.

- Samo novac - rekao sam. - Neću dokumente.

Stao je plakati. U njemu je bilo mnogo novca.

- Današnji utržak? - upitao sam. - Vidim da ti dobro ide. Ljudi kupuju i zalažu, a ti zarađuješ kako god okrenuli.

Pokupio sam novčanice i strpao ih u jaknu.

- Možda imaš i kakvo odijelo mog broja? Nešto što bi se svidjelo dami?

Bez riječi je otišao u dno dućana i pokazao mi odjeću što je visjela na kukicama. Uzeo sam smeđe odijelo s bijelim prugama, ne previše upadljivo, ali drukčije od onoga koje sam imao na sebi.

Stajao sam iza njega i lagano ga udario u glavu drškom 38-ice. Ostao je ležati na tlu. Presvukao sam se bez žurbe pa pošao u stražnji dio dućana da se malo osvježim. Osjećao sam se mnogo bolje.

Vratio sam se u dućan i žalosno uzdahnio pri pogledu na telefon. Bilo je tako lako dogovoriti se sa Sheilom da se nađemo na

kolodvoru i otputujemo.

No sjetio sam se novinskog članka: *Brakorazvodna parnica*. A znao sam i da hotelsku liniju najvjerojatnije prisluškuju.

Uzdahnuo sam. Stari je još ležao na tlu. Istina, zadnja dva dana ubijam, ali premlaćujem već pet godina, a razlika je prilično mala. Uostalom, ovaj i nije bio mrtav. Da bih se u to uvjerio, bilo je dovoljno zapaliti dućan. Time ću odvući pozornost cijeloga kvarta podalje od hotela koji namjeravam posjetiti. Osim toga vatrogascima i murjacima bit će to dobra vježba.

Pronašao sam benzin. Zašto ne? U dućanu je bilo svega. Svugdje zapaljivu starudiju što sam je mogao skupiti nagomilao sam nasred prostorije - namještaj, odjeću, papir, drvo, gume, sve - i polio benzinom.

Zatim sam na to bacio šibicu. Isprva se činilo da se ugasila, a zatim se iznenada začulo snažno "vuf". Vatra mi je suknila u lice. Hitro sam se vratio u stražnji dio dućana, pa u hodnik, a onda sam se iskrao. Vatra je već bjesnila i huknula. Napustio sam zgradu i krenuo ulicom, ne osvrćući se.

Pred hotel sam stigao upravo kad su velika vatrogasna kola protutnjala ulicom. Odjednom sam se osjetio jako iscrpljeno. No taj me je osjećaj brzo minuo. Ljudi su stajali na prozorima i vratima, a znatiželjnici su pohnitali prema požaru. Alarm se, po svemu sudeći, brzo oglasio.

Bio je to hotel za stanovanje, a ne za putnike. Nevelik i naizgled udoban. Dva su se momka pojavila na ulazu, ali nisu obraćala pozornost na mene. U prizemlju se nalazio restoran. Gurnuo sam ostakljena karusel-vrata, osjećajući tvrdu cijev revolvera na trbuhu i boku.

Pohnitao sam prema zahodima, a onda, penjući se stubištem, skrenuo u hodnik koji je po svojoj prilici vodio u predvorje.

Uvriježen raspored barova, bistroa i drugih javnih mjesta bio mi je dovoljno poznat da se ne prevarim.

Liftboj je zijevao pred vratima. Dao sam mu novčanicu od deset dolara.

- Brzo me odvedi do sobe gospođe Parker, a onda siđi i idi kupiti cvijeće - rekao sam mu. - Požuri!

On je brzo strpao novčanicu u džep i otvorio vrata lifta. Jedva da me je pogledao.

- To je ona plavuša? - upitao je za svaki slučaj.

- Da - odvratio sam. - Plavuša. Ja sam joj bratić.
Nacerio se.

XXVII

Stari je još disao. Desna strana tijela bila mu je gadno opečena, a pougljena odjeća slijepila se s krvavom kožom. Desna mu se ruka nekontrolirano tresla dok je izgovarao nesuvisle, isprekidane riječi.

Dvojica muškaraca oprezno su ga podigla i iznjela iz ruševina, preskačući crne, još zadimljene krhotine s kojih je kapala voda.

Vatra je harala gornjim katovima zgrade. Huka motora borila se s hukom plamena.

Muškarci su ga oprezno smjestili u kola hitne. Starac je zgrabio jednog od bolničara za rukav.

- Policajac... - promrmljao je. - Policajac...

- Da, da - odgovorio je ovaj. - Samo mirno. Sad će doći.

Ispod pougljenjenih obrva iznenada su se otvorile oči i zabuljile se u njega. Bolničar je okrenuo glavu da ne bi morao gledati te crvene vjeđe, popucale i krvave, i starčevu bolnu grimasu.

- Dan... - nastavio je stari. - Dan Parker... On je... vatru...

Bolničar je skočio na noge.

- Stani - povikao je vozaču koji je upravo namjeravao krenuti.

Pohitao je prema policajcu. Gomila koja se naguravala izvan prostora što ga je ogradila policija gutala je prizor očima.

- Čujte! - rekao je bolničar. - Ima posla za vas. Dođite, brzo!

Policajac je pošao za njim.

- Izgleda da je to počinio Dan Parker - rekao je bolničar zadihano. - Tako kaže starac. Svi u kvartu misle daje malo skrenuo, ali ipak...

Policajac je prišao unesrećenom. Nekoliko metara dalje komad zida odvalio se uz velik tresak.

- Kažete daje to učinio Dan Parker? - upitao je policajac.

Starčeve su oči ponovo bile sklopljene. Jedva je primjetno kimnuo.

- Uzeo je 38-icu - protisnuo je. - I odijelo... Smeđe, prugasto... posjet nekoj ženi... I moj novac. Neka mi vrate moj novac... Dan Parker je to učinio... Sav moj novac...

Policajac je sve brižno zapisao.

- Kamo je otišao? - upitao je. - Znate li?

- Udario me... - rekao je starac. - Moja glava... moj novac... Smeđe odijelo... Za posjet nekoj ženi.

- Kojoj ženi? - nije odustajao policajac.

- Slušajte - umiješao se bolničar. – Moramo ga odvesti, inače će izdahnuti.

- Doći ću za vama - rekao je policajac.

Troma kola hitne pomoći poletjela su kao vihor.

XXVIII

Crane je udario šakom o stol.

- Pobjegao im je ispred nosa - rekao je. - Nema ga nigdje. Pregledali su prve tri zgrade od vrha do dna. Još malo pa će i četvrtu i, naravno, neće ga pronaći.

Zašutio je. Zazvonio je telefon. On je saslušao, odgovarajući jednosložnim riječima, a zatim poklopio.

- Završili su - rekao je. - Nema ga. Našli su njegovu jaknu i šešir u sobi na vrhu četvrte zgrade. Naprosto se spustio stubama i odšetao. To je zbilja sjajno...

Ponovo je snažno udario šakom o stol, s kojega su se srušili spisi.

- A što ste mi vi došli reći? - upitao je. - Da je taj tip crn koliko i nas dvojica?

Cooper je s nelagodom odmahivao glavom.

- Ja... Tu su dokazi protiv kojih ne možemo ništa. Došlo je do zbrke.

- Ma briga me! Zašto je došlo do zbrke? Što će misliti o nama? Da nismo bili u stanju to primijetiti prije svega ovoga? Sad će stvar odjeknuti kao grom, još više nego prije, a ponovi li se takvo što, obojica letimo na ulicu. To nema veze s mozgom. Novine već četiri dana razvlače tu priču uzduž i poprijeko, zalijepili su se za taj razvod i općenito za brak između bijelaca i crnaca, a što vi sad meni donosite? Podatak da je tip ipak bijelac! Ali zaboga, po čemu je bijelac?

-Nisam ja kriv - odgovorio je Cooper. - Meni je prvome žao zbog svega. On se sad uspaničio. Mogli smo izbjeći drugo ubojstvo i cijelu tu priču. Zapravo, sigurno bi izvukao živu glavu, a dobar bi ga odvjetnik možda uspio i osloboditi. Onaj tip, Richard, običan je ucjenjivač. Ali Dan i sam misli da je crnac, a da sasvim slučajno nisam otkrio to što sam vam upravo iznio, nitko nikada ne bi ni saznao da je bijelac.

- Koje sranje, jebote! - riknuo je Crane.

Nastupila je tišina. Telefon je ponovo zazvonio.

- Molim! - povikao je Crane u slušalicu.

Neko je vrijeme slušao.

- Koje mjesto? - zarežao je. - Ondje? Blizu hotela u kojem mu je žena?

Cooper se zacrvenio i skrenuo pogled. Crane je odložio slušalicu i ustao.

- Brzo onamo! - rekao je. - Dan je podmetnuo požar u zalagaonici udaljenoj pet minuta od hotela u kojem mu je žena. Umlatio je starca i izašao u smeđem odijelu s bijelim prugama. Požurite, što čekate? Povedite koliko god hoćete policajaca.

Cooper je ustao i izašao. Crane ga je slijedio sve do vrata.

- Nastojte da više nikoga ne ubije - dobacio je. - Radije vi prvi zapucajte.

Cooper ga je netremice promatrao, a onda je spustio pogled. Crane se nacerio.

- Bit ćete mnogo mirniji.

Cooper se suzdržao i udaljio niz hodnik. Crane je nogom zatvorio vrata i vratio se za stol psujući.

XXIX

Izašavši iz lifta, Dan se zaustavio. Vrata su se za njim zatvorila. Pogledao je oko sebe i mehanički pokušao poravnati grbu koju mu je na struku stvarao držak revolvera.

Ona žena iz njegova hotela dala mu je broj Sheiline sobe. Treća vrata. Diskretno se osvrćući, polako i krajnje oprezno okrenuo je kvaku i povukao vrata k sebi. Nisu se otvorila. Povukao je jače i gotovo uzrujano, a onda shvatio da se otvaraju u drugome smjeru. Ušao je.

Namještaj u prostoriji bio je bezličan. Prozore su skrivale duge zavjese. Automatski je u njima nazreo moguće skrovište. Prozor je bio otvoren, a grad sav osvijetljen.

Krevet, dva naslonjača, stol i ugrađeni ormar. Malena vrata, zacijelo od kupaonice.

Dan je osluhnuo. Mrtva tišina. Tu nije bilo nikoga. Ni u kupaonici. Prikrao se vratima, ali upravo je tad začuo korake u hodniku. Nije bilo vremena. Bacio se prema prozoru i sakrio iza zavjese.

Ušla je Sheila. Sigurno je bila negdje na tom katu. Nije ju mogao vidjeti. Kroz otvorena je vrata čuo kako se lift otvara, a liftboj je doziva. Zacijelo je zastala. Momak joj je predao cvijeće. Ona mu je zahvalila. Vrata su se zatvorila. Na njezino pitanje, momak je govorio o krupnom i snažnome muškarcu u smeđem odijelu, a Sheila nije znala tko bi to mogao biti. Prisno je s njom razgovarao, a Sheila se pritom nije snebivala.

Vrzmala se kratko po prostoriji, a onda otvorila vrata kupaonice. Čuo je kako nalijeva vodu u vazu i lagan udarac kad ju je stavila na stol. Sad je sigurno izula cipele i navukla kućne sandale.

Sve je utihnulo. Dan se nije usuđivao pokazati. Bojao se da će je preplašiti. Imao je dojam da to čekanje traje cijelu vječnost.

U daljini se začula sirena. Brzo se približavala. Dan se oprezno okrenuo. Kroz otvoreni je prozor ugledao automobil i policajce na motoru.

Auto se zaustavio pred hotelom. Danovo je srce stalo kucati jače, ali ne i brže. Nije se bojao.

Umirivala ga je Sheilina prisutnost. Htio je tu još dugo ostati. Ništa se nije dogodilo. Sve će se raspršiti, a onda će joj se on pokazati.

Ona će mu dopustiti da je zagri.

Glasovi liftboja i Coopera odjeknuli su hodnikom.

Cooper je ušao i zatvorio vrata.

- Vaš je muž u hotelu - obavijestio ju je bez okolišanja. - Ubio je čovjeka u dućanu nedaleko odavde. Nosi odijelo koje je u tom dućanu ukrao. Liftboj ga je prepoznao na fotografiji. Zar nije kod vas?

Sheila je tiho kriknula. Odgovorila je drhtavim glasom:

- O, ne!... Nije valjda!... Užas!... Gospodine Cooperu, molim vas, odvedite me odavde... Užas... Ja... Bila sam u kupaonici i ne znajući daje tu.

Cooper je brzo pošao u kupaonicu. Odmaknuo je gumenu zavjesu na tušu.

- Da je tu, vidjeli biste ga - rekao je. - Pokazao bi vam se. Sigurno se skriva negdje u hotelu. Ostanite tu i ne mrdajte. Ja ću sa svojim ljudima pretražiti cijelu zgradu.

- Ja... Umrijet ću od straha... - promucala je Sheila.

- Mislim da vam neće učiniti ništa nažao. - umirio ju je Cooper. - Brzo ćemo sve srediti.

- Onda ostanite uza me - uzdahnula je Sheila.

- Ne mogu - odvratio je Cooper. - Svaka izgubljena minuta daje mu šansu za bijeg.

Bio je pokraj nje i Dan je shvatio da je drži za ramena.

- Hajde, hajde - nastavio je Cooper. - Reći ću vam nešto što će vas umiriti. Vaš muž ipak nije crnac. Pronašao sam dokumente koji to dokazuju. Istina, ubio je tri osobe, ali dobar odvjetnik mogao bi se izboriti za blažu kaznu. Sigurno neće na električnu stolicu. Umiruje li vas to?

- Nije crnac? - promrmljala je Sheila. - Ali... To znači da nije ubio vlastitoga brata?

- To mu nije bio brat - rekao je Cooper. - Ubio je ucjenjivača. Zatim se uspaničio. Iz cijele se priče može izvući dokaže li se da su ga okolnosti potaknule na ubojstvo.

Načas je zašutio.

- Vi se svejedno možete razvesti - rekao je - ali... To će olakšati stvari...

Naglo se okrenuo. Čuo je neki sušanj pokraj prozora. Izvadio je revolver i začuo vrisku s ulice. Sjurio se prema prozoru.

XXX

Nisam se mogao pomaknuti. Taj je murjak ušao i ja sam ostao iza zavjese. Da je samo zakoraknuo prema meni, bio bih prisiljen da ga upucam, a nisam to htio učiniti. Samo čekati.

Možda odu, a da me i ne nađu. Sheila se doimala uplašenom. Sigurno se objesila za ruku tomu murjaku, kao što se u početku vješala i meni. Želio sam je vidjeti. Dao bih sve da je vidim. Sad kad je on tu, kad više nije sama, usudio bih se razmaknuti zavjesu, ali on je ipak murjak i traži me. Sigurno su već opkolili zgradu - opet sve ispočetka. Odsad, kamo god krenem, uvijek će me opkoliti i vrebati kao divlju mačku na stablu.

Nisam slušao što su govorili, samo sam čuo glasove, a onda su mi se murjakove riječi da sam bijelac zarile u glavu kao oštrice užarena čelika. Više ništa nisam vidio i znao sam što mi je činiti.

Već sam se tako dugo bojao, mislio da me progone. Godinama sam ih mlatio, sve dok mi se nisu zgadili. Čudio sam se što mi je dobro u njihovu društvu, što se osjećam poput njih. Sjetio sam se što mi je jedan crni školski kolega jednom rekao. Bio sam ponosan što sam bijelac. Pitao sam ga: "I, kako je biti crnac?" Znam, bio je pomalo začuđen, pomalo posramljen, a pomalo preplašen. Umalo je zaplakao. Odgovorio je: "U redu je, Dane, i ti to dobro znaš", a ja sam ga udario. Niz usta mu je potekla krv. Gledao me je ne shvaćajući.

Ispočetka, kad su me tek počeli smatrati bijelcem, jako sam se bojao. Odvažio sam se i ondje potražio posao - nitko me ništa nije pitao - i stvar je malo-pomalo krenula. Pa ipak sam im se želio osvetiti. Imaju specifičan miris, kažu bijelci, a ja sam bio ponosan jer nisam imao specifičan miris. Međutim nitko ne osjeća vlastiti miris. Poštovali su me jer sam bio snažan, a ja sam bio ponosan na svoju snagu, baš kao i na svoju bijelu put. A onda je došao Richard - s njim sam proveo djetinjstvo, on mi je doista bio brat, tada sam barem u to bio uvjeren - a ja sam ga ubio. I vjerovao sam da mi je brat kad sam ga ubio. I Sheila je zasigurno u to vjerovala. Bio sam silno ponosan kad sam se oženio njome, bila je to osveta. Malo-pomalo postao sam bijelac. Bile su potrebne godine da se izbriše trag, bio je dovoljan Richardov povratak da me ponovo uvjeri da sam crnac. I

one dvije djevojke, Ann i Sally, jer ne bih ni postao impotentan da nisam povjerovao kako u meni teče crnačka krv. Zato je trebalo ubiti Richarda. Da sam tada obavijestio policiju, oni bi pronašli dokumente i dokazali da sam bijelac, a Richard bi otišao.

Ubio sam Richarda ni za što. Njegove su kosti krenule pod mojim rukama. Ubio sam i onu malu jednim udarcem šake. I zalagaoničar je mrtav - također ni za što, kako glupo - sigurno od opekotina. Sve sam ih ubio ni za što. I izgubio Sheilu. Opkoljavaju hotel.

Rekao je da će to olakšati stvari. Ima i drugih načina da se stvari olakšaju.

XXXI

Dan kao da se probudio iza sna. Polako, ali nepokolebljivo, zakoraknuo je i saginjući se provukao kroz prozorski okvir. Daleko dolje, na ulici, uočio je zbijenu skupinu ljudi, pa se instinktivno zgrčio ne bi li ih izbjegao. Njegovo se tijelo u zraku okrenulo poput nespretne žabe i smrskalo o tvrd ulični pokrov.

Fotografski pomoćnik Max Klein imao je dovoljno vremena da snimi fotografiju svog života prije negoli policija odveze truplo. Nekoliko dana poslije pojavila u časopisu *Life*. Bila je to sjajna fotografija.

KRAJ

Table of Contents

[Predgovor](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[V](#)

[VI](#)

[VII](#)

[VIII](#)

[IX](#)

[X](#)

[XI](#)

[XII](#)

[XIII](#)

[XIV](#)

[XV](#)

[XVI](#)

[XVII](#)

[XVIII](#)

[XIX](#)

[XX](#)

[XXI](#)

[XXII](#)

[XXIII](#)

[XXIV](#)

[XXV](#)

[XXVI](#)

[XXVII](#)

[XXVIII](#)

[XXIX](#)

[XXX](#)

[XXXI](#)